

Təbib

Təsisçi: Azərbaycan
Tibb Universiteti

Qəzet 1933 - cü ildən çıxır.

№ 08 (1583) 30 aprel 2014 - cü il

Qiyməti 40 qəpik

Bakıda II Qlobal Açıq Cəmiyyətlər Forumunun rəsmi açılışı olmuşdur

Aprelin 28-də Bakıda İkinci Qlobal Açıq Cəmiyyətlər Forumunun rəsmi açılışı olmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Forumun açılışında iştirak etmişdir.

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin dəstəyi, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi və Madrid Klubunun təşkilatçılığı, BMT, Dünya Elmlər və Mədəniyyət Akademiyası, Roma Klubu, İsgəndəriyyə Kitabxanası və digər təşkilatların birgə əməkdaşlığı çərçivəsində keçirilən II Qlobal Açıq Cəmiyyətlər Forumu 2015-ci il və ondan sonrakı mərhələdə dünyanın davamlı inkişafına həsr olunmuşdur. İki gün davam edəcək bu mötəbər beynəlxalq tədbirdə 30 ölkədən sabiq dövlət və hökumət başçıları, ümumilikdə 200-dək tanınmış siyasi və ictimai xadim, ekspert və elm adamı iştirak edir.

II Qlobal Açıq Cəmiyyətlər Forumunun açılışında çıxış edən Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi idarə heyətinin həmsədri, Misirin İsgəndəriyyə Kitabxanasının direktoru İsmail SERA-GELDİN bildirdi ki, dünyada insanları bir araya gətirməyi, onlar üçün daha yaxşı həyat şəraitinin yaradılması ilə bağlı təşəbbüslərin irəli sürülməsinə nail olmağı əsas məqsədinə çevirən bu Forum qloballaşma dövründə açıq cəmiyyətlərin qurulmasına xüsusi əhəmiyyət verir

Dövlətimizin başçısı Forumda nitq söylədi...

Aprelin 29-da II Qlobal Açıq Cəmiyyətlər Forumunun yekunları ilə bağlı mətbuat konfransı keçirilmişdir.

Bu sayımızda

Uşaq xəstəliklərinə dair beynəlxalq konfrans keçirilib

2

Tədris Terapevtik Klinikasının diaqnostik və müalicə işlərinin vəziyyəti, onların yaxşılaşdırılması yolları müzakirə edilmişdir

3

Dünya şöhrətli oftalmoloq-alim, qayğıkeş pedaqoq, şəfqətli həkim, nümunəvi ana

4-5

Azərbaycan Tibb Universiteti ilə Təbriz Tibb Elmləri Universiteti arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsinə dair müqavilə yenilənib

2

Həyatını poeziyasız təsəvvür edə bilməyən həkim-epidemioloq

6

İşıqlı insan, tanınmış alim

7

Uşaq xəstəliklərinə dair beynəlxalq konfrans keçirilib

Aprelin 17-də Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris-Terapevtik Klinikasında «Pediatriyanın aktual problemləri»nə həsr olunmuş elmi-praktik konfrans və seminar işinə başlayıb. Tədbir Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi, Azərbaycan Tibb Universiteti (ATU) və Azərbaycan Pediatriya Assosiasiyasının təşkilatçılığı ilə baş tutan konfransda respublikamızın tanınmış pediatrları, universitetin müəllim və tələbələri iştirak ediblər.

Tədbiri Azərbaycan Tibb Universitetinin rektoru, Milli Məclisin deputatı, akademik Əhliman Əmiraslanov açaraq ölkəmizdə son illərdə səhiyyə sahəsində qazanılmış nailiyyətlərdən danışdı, ana və uşaqlara göstərilən tibbi xidmətin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasının dövlətin sosial yönümlü siyasətinin əsas prioritet istiqamətlərindən biri olduğunu vurğulayıb.

Əhalinin, xüsusilə uşaqların sağlamlığının qorunmasına

daim diqqət göstərildiyini deyən rektor ölkə rəhbərliyinin bilavasitə dəstəyi ilə son illər bu sahədə mühüm tədbirlərin həyata keçirildiyini diqqətə çatdırıb. O, "Azərbaycan 2020: Gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyası"na uyğun olaraq "Ana və uşaqların sağlamlığının yaxşılaşdırılmasına dair 2013-2020-ci illər üçün Dövlət Proqramı", "Azərbaycanda qeyri-infeksiyon xəstəliklərə qarşı mübarizəyə dair Strategiya" layihələri hazırlandığını, "Uşaqların icbari dispanserizasiyası haqqında" Qanunun qəbul olduğunu qeyd edib. Bildirib ki, son illər ərzində ana və uşaqlara tibbi xidmət göstərən müəssisələrin maddi texniki bazası möhkəmləndirilmiş, onların dərman preparatları və tibbi texnika ilə təminatı yaxşılaşdırılmışdır. Bakı şəhərində yerləşən bütün uşaq poliklinikaları əsaslı təmir edilərək müasir tibb avadanlığı ilə təmin olunmuşdur. Regionlarda fəaliyyət göstərən uşaq tıbb müəssisələri yeni tikilmiş və təmir olunmuş binalara köçürülür. Respublikamızda həyata keçirilən və tədbirlərin nəticəsində ana və uşaqların sağlamlığını xarakterizə edən göstəricilərdə müsbət dinamika müşahidə olunur.

Rektor onu da diqqətə çatdırıb ki, Azərbaycan səhiyyəsinin dünya standartları üzrə inkişafının əsas istiqamətlərindən biri tibbi təhsil və kadr islahatlarıdır. Universitetdə ənənəvi olaraq keçirilən beynəlxalq konfranslar məhz bu məqsəddə xidmət edir. Konfransda ABŞ-ın aparıcı tıbb mütəxəssislərinin iştirak etməsi bu konfransın əhəmiyyətini daha da artırır.

Akademik Adilə Namazova isə çıxışında bölgələrdə çalışan pediatrların bilik və bacarıqlarının artırılmasında konfransın əhəmiyyətini vurğulayıb.

Sonra amerikalı mütəxəssislər Susan Vear və Cim Varpinski, ATU-nun Tədris Terapevtik Klinikasının direktoru, professor Surxay Musayevin uşaqlarda talassemiya, astma və allergiya xəstəlikləri ilə bağlı məruzələri dinlənilib.

Aprelin 19-dək davam edən konfransda Azərbaycanlı mütəxəssislər- ATU-nun professorları Hüseyn Qabulov, Amalya Əyyubova, Zəfira Mirzəyeva və başqaları da ölkəmizdə uşaq xəstəliklərinə dair məruzələrlə çıxış ediblər.

Arif MƏMMƏDLİ

Azərbaycan və İran arasında səhiyyə sahəsində əməkdaşlıq genişlənir

Aprelin 17-də Azərbaycan Tibb Universitetində (ATU) İran İslam Respublikasının səhiyyə nazirinin xüsusi nümayəndəsi, Təbriz Tibb Elmləri Universitetinin rektoru Məhəmmədhüseyn Sominin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüş olub.

Görüşdə ATU-nun rektoru, Milli Məclisin deputatı, akademik Əhliman Əmiraslanov son illərdə Azərbaycan ilə İran arasında digər istiqamətlərdə olduğu kimi, səhiyyə sahəsində də əlaqələrin genişləndiyini diqqətə çatdırıb. Bildirib ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin aprelin 9-da İrana səfəri iki ölkə arasında müxtəlif istiqamətlərdə, o cümlədən səhiyyə sahəsində əlaqələrin genişlənməsində mühüm rol oynayıb. Azərbaycan dövlətinin başçısının səhiyyə sahəsinə xüsusi qayğısını diqqətə çatdıran rektor qeyd edib ki, bunun nəticəsində son illərdə ATU-nun 4 yeni klinikası fəaliyyətə başlayıb.

Görüş zamanı Azərbaycan Tibb Universitetdə Türkiyə, İran, ərəb ölkələri, Hindistan, Pakistan və digər ölkələrdən 1200-dək tələbənin təhsil aldığı, bu tələbələrdən 300-ə yaxınının İran vətəndaşı olduğu vurğulanıb. Universitetdə 160-dan çox professor, ümumilikdə isə 1000-dən artıq professor-müəllim heyətinin çalışdığı nümayəndə heyətinin diqqətinə çatdırılıb.

İki təhsil ocağı arasında əlaqələrin mövcud vəziyyətindən məmnunluğunu bildiren İran nümayəndə heyətinin başçısı Məhəmmədhüseyn Somi,

əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsinin vacibliyini vurğulayıb. Qonaq ölkələrimizin ali tibb məktəbləri arasında tələbə mübadiləsinin genişləndirilməsinin bu işə böyük töhfələr verəcəyinə əminliyini bildirib.

Görüşdə çıxış edən İranın Azərbaycandakı səfiri Möhsün Pakayin iki ölkə arasında sıx dostluq münasibətlərinin mövcud olduğunu xatırladaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin İrana səfərinin ölkələrimiz arasında əlaqələrin daha da genişlənməsində mühüm rol oynayacağını söyləyib.

Sonda Azərbaycan Tibb Universiteti ilə Təbriz Tibb Elmləri Universiteti arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsinə dair müqavilə yenilənib.

"TƏBİB"

İLK PARTİYA TƏŞKİLATLARI İLƏ GÖRÜŞLƏRƏ START VERİLİB

Ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında aparıcı rol oynayan Yeni Azərbaycan Partiyasının sıralarında birləşən 600 mindən artıq üzvün 40 faizdən çox hissəsini gənclər təşkil edir.

üzrə prorektor, professor Sabir Əliyev əvvəlcə tarixə ekskurs edərək 1990-cı illərdə ölkəmizdəki mövcud vəziyyəti xatırladı. Qeyd edib ki, ümummilli liderimiz Heydər Əliyev 1993-cü ildə hakimiyyətə

düzgün qurulduğunu bildirərək Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri Elşad Novruzovun bu istiqamətdəki fəaliyyətini də yüksək qiymətləndirib, YAP Nəsimi Rayon Təşkilatının Gənclər Birliyinə uğurlar arzulayıb.

Daha sonra söz alan YAP Nəsimi Rayon Təşkilatının Gənclər Birliyinin sədri Sərraf Hüseynov təşkilatın ötən il gördüyü işlər haqqında məlumat verib. Yeni Azərbaycan Partiyası Gənclər Birliyinin əsas prinsiplərinə diqqət yönəldərək ayrı-ayrı kursların, treninqlərin, yay və qış məktəblərinin, maarifləndirici tədbirlərin təşkil olduğunu söyləyib. Yüksək intellekti, savadı ilə fərqlənən gənclərin müxtəlif layihələrdə iştirakını vacib sayan Sərraf Hüseynov gənc partiyadaşlarını Nəsimi rayon təşkilatında keçiriləcək seçkilərdə də fəal iştirak etməyə çağırıb.

Tibb Universiteti tələbələrinin

Ölkəmizin hər yerində olduğu kimi Yeni Azərbaycan Partiyası Nəsimi Rayon Təşkilatının Gənclər Birliyinin ilk ərazi partiya təşkilatları gəncləri ilə müzakirələri keçirilir. Məqsəd ötən ildə görülmüş işlər və cari ilin fəaliyyət planını gənclərlə müzakirə etmək, gənclərin potensialından ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında səmərəli istifadə olunmasına şərait yaratmaqdır.

Bu məqsədlə 10 mindən çox fəal gənci özündə birləşdirən YAP Nəsimi Rayon Təşkilatının Gənclər Birliyi artıq rayon ərazisində yerləşən ilk partiya təşkilatları ilə görüşlərə start verib.

YAP Nəsimi Rayon Təşkilatının Gənclər Birliyinin 2014-cü il üzrə fəaliyyət planının müzakirəsi məqsədilə ilk görüş aprelin 18-də ATU-nun 4 saylı tədris korpusunda YAP Nəsimi Rayon Təşkilatının ATU ərazi partiya təşkilatının gənclər birliyi ilə keçirilib.

Tədbirdə YAP Nəsimi Rayon Təşkilatının Gənclər Birliyinin sədri Sərraf Hüseynov, sədr müavini Rauf Həsənov və təşkilatın fəal gəncləri iştirak ediblər.

Tədbiri giriş sözü ilə açan YAP Nəsimi rayon təşkilatının ATU ərazi partiya təşkilatının sədri, ATU-nun tədris işləri

gəldikdən sonra ölkədə gedən hərç-mərcliyə son qoyuldu. Ulu öndərin qarşıya qoyduğu əsas şərtlərdən biri də gənclər siyasəti ilə bağlı oldu. Bu siyasətin möhtərəm prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildiyini vurğulayan prorektor gənclərin partiyadakı rolundan danışdı. O, Azərbaycan Tibb Universitetində YAP üzvlərinin sayının ildən-ildə artmasını partiyamızın cəmiyyətdəki nüfuzu ilə əlaqələndirib. Universitetdə gənclərlə iş

Yeni Azərbaycan Partiyasının bütün tədbirlərində yaxından iştirak etdiyini bildiren ATU-nun Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri Elşad Novruzov Nəsimi rayon Təşkilatının Gənclər Birliyinin ərazi təşkilatı üzrə yeni tərkibini açıqlayıb.

Diskussiya şəraitində keçən görüşün sonunda gənc partiya üzvlərinin təklifləri dinlənilib.

A.KAMRANOĞLU

Böyük Elmi Şurada

◆ Aprelin 28-də Böyük Elmi Şuranın növbəti yığıncağı keçirildi. Yığıncağı açan ATU-nun rektoru, millət vəkili, akademik Əhliman Əmiraslanov gündəliyə keçməzdən öncə bu günlərdə akademik Böyükkiş Ağayevin səhiyyənin və tibb elminin fundamental, tətbiqi sahələrinin inkişafındakı çoxillik xidmətlərinə və nailiyyətlərinə görə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının təsis etdiyi akademik Mirəsodulla Mirqasimov adına mükafata layiq görüldüyünü bildirdi.

Sonra universitetin Tədris Terapevtik Klinikasının direktoru, professor Surxay Musayev "Klinikada diaqnostik və müalicə işlərinin vəziyyəti, onların yaxşılaşdırılması yolları" barədə geniş hesabatı dinləndirdi.

Məruzəçi hesabatını əsasən statistik rəqəmlər üzərində quraraq paralellər apardı, göstəricilərin müsbətə doğru yüksəldiyini slaydlar vasitəsilə şura üzvlərinin diqqətinə çatdırdı.

Son illər Azərbaycan Tibb Universitetinin bir-birinin ardınca 4 klinikasının yaradılması universitetin maddi-texniki bazasının əsaslı şəkildə möhkəmləndirilməsini önə çəkən nəticə vurğuladı ki, ali tibb təhsilində aparılan köklü islahatlar bir daha göstərir ki, dövlətimizin başçısı cənab İlham Əliyev ulu öndər Heydər Əliyevin ideyalarına sadıq qalaraq milli səhiyyənin inkişafını, onun kadr potensialının daha da gücləndirilməsini dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri kimi müəyyənləşdirmişdir.

Tədris Terapevtik Klinika Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin 11 sentyabr 2007-ci il tarixli Sərəncamı ilə yaradılmışdır. Cəmi 1 həftə sonra sentyabrın 18-də ölkə başçısının iştirakı ilə klinikanın təmələqoyma mərasimi keçirilmiş, 3 il müddətinə tikinti başa çatdırılmış və 2010-cu il oktyabrın 1-də prezident İlham Əliyevin və ölkənin birinci xanımı Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə klinikanın açılışı olmuşdur.

Sözünə davam edən nəticə bildirdi ki, akademik Əmiraslanovun təşəbbüsü, səyi və gərgin zəhməti nəticəsində yaradılan bu və digər klinikalar, nəinki şəhərin müxtəlif xəstəxanalarında yerləşmiş kafedraların bir bazada toplanmasına şərait yaratmış, eləcə də klinik fənlərin daha müasir şəraitdə tədris olunmasına, professor-müəllim heyətinin müalicə işlərinə daha fəal cəlb olunmasına, elmi-tədqiqat işlərinin müasir standartlar səviyyəsində aparılmasına köməklik etmişdir.

Ümumi sahəsi 25 min kvadratmetr olan, zəmin qat da daxil olmaqla 15 mərtəbəli, 380 çarpayılıq stasionar şöbələrə və gündəlik 300-350 xəstəyə tibbi xidmət göstərə bilən konsultativ-diaqnostik poliklinikaya malik klinikada müayinə, müalicə və reabilitasiya üçün hər cür şərait yaradılmışdır. Klinikada stabil və kəskin elektrik enerjisi üçün 500 kVA-lıq generator, 2 ədəd 120 kVA-lıq UPS, eləcə də, isitmə, soyutma və havalandırma sistemləri quraşdırılmışdır.

Əmək intizamını möhkəmləndirmək və təhlükəsizliyi təmin etmək üçün Klinikada işə giriş və çıxış elektron kartlarla qeydiyyatda alınır, elektron tabellər tertib edilir. Personal kartlar eyni zamanda klinikanın xidməti liftlərinin istifadəsini səmərələşdirmək üçün istifadə olunur. Klinikada intizama və təhlükəsizliyə nəzarət üçün 57 ədəd müşahidə kamerası quraşdırılmışdır. Yanğın təhlükəsizliyi üçün həssas sənəklənmiş sistem, eləcə də baş verə biləcək qəzalara təcili müdaxilə üçün vasitələrlə təchiz edilmişdir.

TTK-da 11 klinik kafedra yerləşmişdir. Eyni vaxtda 640 tələbə yeri olan 8 mühazirə zalı, 70-ə qədər dərslər otağında universitetin III-VI kurs tələbələrinə terapiya, pediatriya, nevrologiya, klinik farmakologiya, fizioterapiya, şüa diaqnostikası fənləri tədris olunur. Bundan əlavə, klinikada rezidentura və doktorantura xətti ilə yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanması həyata keçirilir.

Klinikanın və laboratoriyaların idarəetmə sistemlərini, eləcə də PAKS sistemini özündə

şöbələri və kabinetlərində respublikanın bütün şəhər və rayonlarından terapevtik, pediatrik və nevroloji yönümlü xəstələrin diaqnostikası, müalicəsi və reabilitasiyası aparılır. Bunun üçün klinikada Amerikanın, Yaponiyanın, Almaniyanın, Fransanın, Türkiyənin, Cənubi Koreyanın aparıcı şirkətlərinin cihaz və avadanlıqları quraşdırılmışdır.

Klinikada fəaliyyət göstərən işçilərin say tərkibi 440 nəfərdən ibarətdir. Klinika əməkdaşları: 200 nəfər, onlardan 7 nəfəri həkim,

toloqun tertib etdiyi stollara müvafiq olaraq yemək və 550 adda dərman preparatı pulsuz olaraq verilir. 2012-ci ilin sentyabr ayından etibarən Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin rəzlığı ilə klinikada 60 çarpayılıq gündüz stasionarı fəaliyyət göstərir. Klinikada 2013-cü ildə 4322 nəfər xəstə stasionar müalicə almışdır. Bu rəqəm 2012-ci ilə müqayisədə 1118 nəfər (25,8%) çoxdur.

2013-cü ilin dekabrında hörmətli rektorumuzun təşəbbüsü və təklifi ilə bütün bu bölmələrin bazasında diaqnostik və stasionar bölmələrdən ibarət vahid Ürək-damar Mərkəzi yaradılmışdır. Qısa müddətdə bu mərkəz ən müasir cihazlarla təmin edilmiş, həm diaqnostik, həm stasionar bölmələrdə ciddi rekonstruksiya işləri aparılmışdır.

S.Musayev vurğuladı ki, Klinikada marketing işlərinə də ciddi fikir verilir. Marketing bölməsi 8 sığorta şirkəti ilə müqavilə bağlamışdır. 2 şirkət ilə may ayında müqavilənin imzalanması gözlənilir.

Nəticə bildirdi ki, reklam işləri çərçivəsində Klinika haqqında 15 dəqiqəlik, 30 və 56 saniyəlik rek-

Meruzə və çıxışlarında səslənən fikirlərə münasibətini bildiren akademik Əmiraslanov müzakirə olunan məsələnin vacibliyini bir daha önə çəkərək söylədi ki, klinikaların həyatında bu inkişafda ilk hesabata məruzədir və belə qərara gəldik ki, gələcəkdə digər klinikaların da fəaliyyəti Böyük Elmi Şurada müzakirə olunsun.

Bütün klinikaların təşkilinin ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlı olduğunu qeyd edən rektor digər iki klinikanın yaradılması, tikintisi və avadanlıqla təchizatı sırf möhtərəm prezidentimizin diqqət və qayğısının bariz nümunəsi kimi qiymətləndirdi. Sözünə davam edən Əmiraslanov dedi ki: "Dövlət bizim üçün bu qayğını göstərdi. Amma bu klinikaların necə fəaliyyət göstərməsi bizdən asılıdır. Ona görə də yeni yaradılan bu klinikaların fəaliyyətini düzgün istiqamətdə aparmaq üçün ciddi çalışmalıyıq. Bu da kollektivin səriştesindən asılıdır. Kadr məsələsində çox çətinliklər var. Biz məsələni belə qoymuşduq ki, professor-müəllim heyətimiz var, əlavə həkim kadrları

Tədris Terapevtik Klinikasının diaqnostik və müalicə işlərinin vəziyyəti, onların yaxşılaşdırılması yolları müzakirə edilmişdir

89 nəfər tibb bacısı qalanları isə xadimlər və digər işçilərdir. Kafedraların əməkdaşları 240 nəfərdir. Klinikada həkim, növbətçi həkim funksiyalarını bir neçə ixtisaslar istisna olmaqla yalnız kafedraların əməkdaşları yerinə yetirirlər.

Klinika Nazirlər kabinetinin 1 dekabr 2010-cu il 361 S sayılı sərəncamına əsasən 2012-ci ilin mart ayından təcridə özünümaliyyətdə prinsipini fəaliyyətə keçir. Hələlik poliklinik qəbul, diaqnostik müayinələr, 2013-cü ilin sentyabr ayından isə Reanimasiya və intensiv terapiya şöbəsinin xidmətləri ödənişli qayda həyata keçirilir.

lam çarxları hazırlanmış, ölkənin telefiziyə kanallarında efirə verilmişdir. Klinikanın bütövlükdə fəaliyyəti haqqında respublika mediasında 150-ə qədər reportaj, veriliş, xəbər, məqalə xarakterli materiallar verilmişdir.

Klinikanın tanıtmaq və marketing məqsədilə klinikanın Facebook, Twitter, Google plus, Youtube sosial şəbəkələrində ünvanı yaradılmışdır.

Klinikada müalicə-diaqnostik xidmətin gücləndirilməsi prioritet məsələdir. Bu məqsədlə bir sıra işlər görülmüş və bu işlər davam etdirilir. Klinika respublikada ilk dəfə olaraq tam "Elektron klinika"

na ehtiyacımız olmayacaq. Sonrakı təcrübə göstərdi ki, onsuz keçinmək mümkün deyil. Hələ bizim klinikalarımız olmayanda xarici ölkələrdə təhsil almış, dünyanın müxtəlif klinikalarında, Avropada, Amerikada təcrübə keçib qayıtmış gənclər bizə müraciət edirdilər. O zaman imkanlarımız geniş deyildi. İndi onların sayəsində terapevtik klinikada və cərrahi klinikada diaqnostika ilə məşğul olan tam bir komanda var. Bu gün ən ağır hadisələri müzakirə etmək üçün onların yanına gəlirlər. Bu bizi çox sevindirir. Digər tərəfdən avadanlıqların işlək vəziyyətdə olması üçün böyük vəsait tələb olunur. Təkcə bu

birlişdirən 254 kompyuter, 18 moduldan ibarət şəbəkə bütün tibbi sənədləşmə prosesini sürətlə icra etmək, arxivləşdirmək, statistik işləmək, görüntüləri və laborator müayinələrin nəticələrini müalicə həkimlərinə, eləcə də dünyanın hər hansı ölkəsindəki mütəxəssisə ötürmək imkanına malikdir. Burada xarici ölkələrin qabaqcıl klinikaları və dünyanın görkəmli tibb mütəxəssisləri ilə video-əlaqə quraşdıraraq müzakirələr aparıb, məsləhətlər almaq mümkündür. Bütün tədris otaqları, iş kabinetləri, palatalar sürətli internet xəttinə qoşulmuşdur. Tədris prosesinin əyanlılığını artırmaq məqsədilə hörmətli rektorumuzun təşəbbüsü ilə ABS-dan alınmış gətirilmiş, onlarla mürəkkəb xəstəliyi və onların çoxsaylı fəsadlaşmalarını modelləşdirmək imkanına malik robot pasientlər – simulyatorlar qoyulmuş Tibbi Treninq Mərkəzi yaradılmışdır.

TTK və onun əməkdaşları, gündəlik tibbi, elmi, pedaqoji fəaliyyəti haqqında məlumatlar rəsmi internet sahifəsində (www.amuclinic.com) öz əksini tapmışdır, və sayt hər gün yenilənmə prinsipi ilə işləyir.

Təbii olaraq Klinikanın əsas fəaliyyəti müalicə-diaqnostik işləri həyata keçirmək olmuşdur. Klinikanın 6 terapiya, 3 Pediatriya, Nevrologiya, Efferent terapiya, Endoskopiya, Şüa diaqnostikası şöbələrində, Ürək-Damar Mərkəzi, Konsultativ-Diaqnostik Poliklinika, Klinik Laboratoriya və instrumental müayinə

Klinika əhaliyə müalicə-diaqnostik xidməti əsasən 2 istiqamətdə qurur: **1. Konsultativ-diaqnostik xidmət**

2. Stasionar müalicə xidməti Əhaliyə konsultativ-diaqnostik xidmətin əsas ağırlığı klinikanın konsultativ-diaqnostik poliklinikasının, ixtisaslaşdırılmış kabinet və laboratoriyaların üzünə düşür.

2013-cü ildə konsultativ-diaqnostik poliklinikaya 27457 müraciət olmuşdur ki, bu da 2012-ci ilə nisbətən 3604 nəfər (13,1 %) çoxdur.

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, Klinikanın müalicə-diaqnostik fəaliyyətinin əsas istiqamətlərindən biri də stasionar tibbi xidmətdir. Stasionar şöbələrdə, əsasən 2, qismən 3 nəfərlik ümumi və 1 nəfərlik VIP palataları mövcuddur. Klinikanın bütün palataları sanitariya qovşağı, duş kabinetləri, oksigen panelleri, tibb bacısı çağırış sistemi, internet və telefon xətti ilə təchiz edilmiş, 24 saat fasiləsiz isti-soyuq su ilə təmin olunur. Xəstələrə gündə 3 dəfə die-

sistemə keçmişdir.

Kafedra müdirləri Vəsadət Əzizov, Sahib Musayev, Amalya Əyyubova, Əlihüseyn Hidayətov, Bahadır Baxşıyev və Zakir Qarayev çıxışlarında hesabatı qənaətbəxş qiymətləndirdilər, əldə olunan nailiyyətlərlə yanaşı bu sahədə onları maraqlandıran bir sıra problemlərdən də söhbət açdılar. Onlar, az bir zaman keçiyində bu klinikanın dünyanın inkişaf etmiş klinikaları ilə bir sırada durduğundan qürur duyduqlarını dilə gətirdilər və klinikada əməkdaşların işləməsi üçün yaradılan hər cür şərait üçün ölkə və universitet rəhbərliyinə minnətdar olduqlarını bildirdilər. Nəticələr universitetin günü-gündən maddi-texniki bazasının gücləndiyini qeyd edərək rəhbərlik etdikləri kafedralarda bu istiqamətdə aparılan məsələlərdən danışdılar, tədrisin və müalicə işlərinin keyfiyyətinin daha da yüksəldilməsi yollarından bəhs etdilər.

il avadanlıqların təmiri, yeni avadanlıqların alınmasına terapiya klinikası təxminən yarım milyon manat vəsait xərcləyib. Çox yaxşı ki, bu vəsaitin böyük bir qismini klinika özü qazanıb. Bütövlükdə klinikanın fəaliyyətini qənaətbəxş kimi qiymətləndirən universitetin rəhbəri ürək mərkəzinin yaranmasının vacib məsələ olduğunu bildirdi. Bəzi kafedra müdiri, professor universitetin klinikası ola-ola gedib özəl klinikada eməliyyat etmək istəyən gəncləri qənaətbəxş kimi qiymətləndirən universitetin rəhbəri ürək mərkəzinin yaranmasının vacib məsələ olduğunu bildirdi. Bəzi kafedra müdiri, professor universitetin klinikası ola-ola gedib özəl klinikada eməliyyat etmək istəyən gəncləri qənaətbəxş kimi qiymətləndirən universitetin rəhbəri ürək mərkəzinin yaranmasının vacib məsələ olduğunu bildirdi. Bəzi kafedra müdiri, professor universitetin klinikası ola-ola gedib özəl klinikada eməliyyat etmək istəyən gəncləri qənaətbəxş kimi qiymətləndirən universitetin rəhbəri ürək mərkəzinin yaranmasının vacib məsələ olduğunu bildirdi.

Səhiyyəimizin gələcəyinin tibbi sığorta ilə bağlı olduğunu vurğulayan rektor, universitet klinikalarının zəif reklam olunmasından təəssüfləndiyini dilə gətirdi.

Rektor daha sonra qarşıda duran bir sıra görüləcək tədbirlərdən söhbət açdı, müxtəlif məsələlər barədə şura üzvlərini məlumatlandırdı.

MƏNSUR

Fotolar Cənnətəli Çingizindir

Azərbaycan oftalmologiya elmini, o cümlədən bütövlükdə tibb elmini öz bitkin və dərin məzmunlu dolğun əsərləri, elmi nailiyyətləri ilə dünya miqyasında tanından əbədiyaşar elm xadimlərimizdən, bacarıqlı səhiyyə qurucularımızdan biri də görkəmli alim-oftalmoloq, SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının akademik M.İ. Averbax adına mükafatı laureatı, əməkdar elm xadimi, akademik Zərifə Əziz qızı Əliyevadır.

köməkçisi vəzifəsində çalışmış, dövlətdən ağır illərdə bu yolla xalqına əvəzsiz yardımlar etmişdir. 1923-cü ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının rəhbərliyi Əziz Əliyevin bilik və bacarığını, istedadını nəzərə alaraq, onun Bakıya getməsinə, orada ali tibb təhsilini davam etdirməsinə məsləhət görmüşdü. Elə həmin ildə Əziz Əliyevin ailəsi Bakıya köçmüş və o, təhsilini Bakı Universitetinin tibb fakültəsində davam etdirmişdir. Ona görə də Zərifə xanımın həyatının sonrakı mərhələləri Bakı şəhəri ilə

di və həkimliyin bu çətin, eyni zamanda çox maraqlı və məsuliyyətli sahəsi onun diqqətini daha çox cəlb edirdi. Ona görə də 1947-ci ildə Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunu əla qiymətlərlə bitirdikdən sonra o, ixtisas seçməkdə çətinlik çəkməmiş və tələffüz etmədən oftalmoloq ixtisasını seçmişdir. Bununla yanaşı, ona aydın idi ki, dar ixtisas üzrə kamill müəxəssis olmaq üçün institut təhsili kifayət etmir və mütləq bir neçə il də diplomdansonrakı hazırlığa sərf etməlidir. Bu məqsədlə o,

dığından ümumi vəziyyətin nikbin qiymətləndirilməsinə əsas verən stimula belə yox idi. Bu kimi problemlərlə üzləşən gənc tədqiqatçı Zərifə xanım Əliyeva ruhdan düşməyərək axtarıqlarını davam etdirmiş, əsl vətəndaş mövqeyində dayanaraq, get-gedə ölkə daxilində yayılmaqda olan traxoma xəstəliyinin qarşısını almaq üçün diaqnostika, müalicə və profilaktika üsullarının kompleks şəkildə tətbiqi istiqamətində mühüm tədbirlər planı hazırlamış və həyata keçirməyə başlamışdır. Onun başlıca

du. Dəyərli elmi kəşflərdən sayılan Z.Ə.Əliyeva üsulunun kompleks profilaktik tədbirlərlə birlikdə praktik səhiyyədə geniş tətbiqindən sonra traxoma xəstəliyinin müalicəsində əsaslı dönüş yaranmış, xəstəliyin yayılmasının qarşısı alınmış və bu da tədricən traxomanın ləğvinə gətirib çıxarmışdır. Beləliklə, gənc oftalmoloqun fədakar zəhmətsevərliyi sayəsində yerinə yetirilən tibbi tədbirlər əhalinin dünya işğından məhrum olmasının, onların əlilliyə düşməsinə qarşı əmək qabiliyyətini

Dünya şöhrətli oftalmoloq-alim, qayğıkeş

Azərbaycan Tibb Universitetinin dünya şöhrətli məzunu, akademik Zərifə xanım Əliyeva həm də uzun illər ulu öndər Heydər Əliyevlə çiyin-çiyinə addımlayaraq ölkəmizin bütün sahələrinin inkişafında yaxından iştirak etmiş, Azərbaycana İlham Əliyev kimi dünya şöhrətli siyasətçi bəxş etmişdir.

Zərifə xanımın xalqımızın qədim adət-ənənələrinin köklərinə söykənərək dünya sivilizasiyası incilərinə qovuşan alicənab bir ailədə dünyaya göz açması, atası-görkəmli dövlət və elm xadimi Əziz Əliyevlə anası Leyli xanımın tərbiyəsi alməsi onu bütün həyatı boyu müşayiət edən mənəvi zənginlik dünyasının əsaslı təməlinə çevrilən amillərdən olmuşdur.

Ümummilli lider dahi Heydər Əliyevin həm Azərbaycanda, həm keçmiş SSRİ miqyasında, həm də dünya miqyasında, beynəlxalq aləmdə əldə etdiyi möhtəşəm uğurlarında, şübhəsiz ki, Zərifə xanım Əliyeva böyükliyinün mühüm əhəmiyyəti, mühüm rolu olmuşdur.

Akademik Zərifə Əliyeva bütövlükdə öz parlaq fəaliyyəti ilə tarix salnaməsinə əbədi həkk olunan şərhoi və mənalı bir ömür yaşamışdır. O, elmin çətin yollarında inamla irəliləyərək akademiklik zirvəsinə - tibb elminin ən uca pillələrinə yüksəlmiş, çox məsuliyyətli, eyni zamanda görəkli, ibrətamiz, nümunəvi bir həyat yolu keçmişdir.

Zərifə Əliyeva 1923-cü il aprel ayının 28-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Şərur rayonunun Şaxtaxtı kəndində dünyaya gəlmişdir. O, dünyaya göz açanda doğma ata yurdu qədim Azərbaycan torpağı olan İrəvan, təəssüf ki, artıq ermənilər tərəfindən işğal olunmuşdu. Məlumdur ki, 1918-ci ildə Əziz Əliyevin ailəsi digər azərbaycanlı ailələrlə birlikdə erməni işğalçıları tərəfindən İrəvanda dədə-baba yurdlarından didərgin salınmışdı və ailə və təcəvüz nəticəsində bir sıra məhrumiyətlərlə üzləşdikdən sonra, nəhayət, Şərur rayonunda məskunlaşmışdı. Zərifə xanımın atası Əziz Əliyevin 1917-1918-ci illərdə Sankt - Peterburqda Hərbi-Tibb Akademiyasında aldığı ali təhsil erməni vandalizminə görə yarımçıq qalmışdı. Əziz Əliyev həmin akademiyanın birinci kursunu müvəffəqiyyətlə bitirdikdən sonra 1918-1923-cü illərdə beş il ərzində Naxçıvanda, Cənubi Azərbaycanda (Ərəblər kəndində), Şərurdə məcburi köçkünlük həyatı yaşayaraq, əzablı yollardan keçmişdir. Lakin ruhdan düşməmiş, dəmir iradəsinə, bilik və bacarığını səfərbər edərək həkim

bağlı olmuşdur.

Zərifə xanım 1942-ci ildə orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirdikdən sonra atasının həkimlik sənətini davam etdirmək arzusunda olduğundan sənədlərini Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutuna təqdim etmiş və elə həmin il institutun müalicə-profilaktika fakültəsinə daxil olmuşdur. Onunla bir qrupda, eyni kursda oxuyan məzunların xatirələrində qeyd edilən kimi, Zərifə xanım fitri istedadla, dərin zəkayla, geniş dünyagörüşünə, yüksək mədəni səviyyəyə malik təvazökar bir tələbə olmuşdur. O, tibbi fənlərlə yanaşı, digər fənlərin də tədrisinə eyni dərəcədə maraqlı göstərir, hərtərəfli biliyə malik həkim kimi formalaşmışdır. Hələ tələbəlik illərindən tibb elminin öyrənilməsinə sonsuz həvəs göstərərək tibb institutunda keçirilən tələbə elmi toplantılarında elmi məruzələrlə çıxışlar edirdi.

Görkəmli oftalmoloq-alim məzunu olduğu və özü üçün "Alma mater" hesab etdiyi Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunu (indiki Azərbaycan Tibb Universiteti) bitirdikdən sonra da onu heç vaxt unutmamış, onunla daim sıx əlaqə saxlamışdır. Azərbaycan Tibb Universiteti məhz belə layiqli məzunlarla ifxar edir, öyünür, onların nailiyyətləri ilə ucalır, yüksəlir. Azərbaycan Tibb Universitetinin oftalmologiya kafedrasının əməkdaşları böyük iftixar hissilə hazırda da özlərini Zərifə xanımın yetirmələri, onun yaratdığı elmi məktəbin davamçıları hesab edirlər. 1977-ci ildə görkəmli dövlət və elm xadimi Əziz Əliyevin N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunda keçirilən 80 illik yubileyində Zərifə xanımın çıxışı institut kollektivinin qəlbində silinməz izlər buraxmış, xoş xatirələrə çevrilmişdir. ATU-nun professor-müəllim heyəti, çoxminli tələbələri bu ali tibb təhsili ocağının dünya şöhrətli məzunu olan unudulmaz Zərifə xanım Əliyevanın xatirəsini həmişə əziz tutur. Bu qocaman təhsil ocağında onun xatirəsinə həsr olunmuş elmi-praktik konfranslar, yubiley gecələri keçirilir. Azərbaycan Tibb Universitetinin akt zalının və 11 mərtəbəli tədris binasının foyesində akademik Z.Ə.Əliyevanın həyat və fəaliyyətini əks etdirən foto-guşələr yaradılmışdır. ATU-nun professor-müəllim heyəti və tələbələri hər gün bu guşələrin önündən keçərək görkəmli alimin əziz xatirəsini ehtiramla yad edirlər.

Zərifə xanım Əliyeva diplomqədərkə təhsili dövründə bütün varlığı ilə göz həkimliyinə - oftalmologiya elminə bağlanmış

institutu bitirdikdən sonra Moskvaya getmiş və orada Ümumittifaq Mərkəzi Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunda məşhur alimlərin iş təcrübəsi ilə yaxından tanış olmuş, praktiki vərdişlərə yiyələnmiş, oftalmologiya ixtisası üzrə müəxəssis kimi təkmilləşmə hazırlığı keçmişdir. İki ildən sonra Vətənə qayıdaraq, 1949-cu ildə Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda elmi işçi vəzifəsində çalışmağa başlamışdır. Bununla da onun elmi axtarıqlarının, gələcək müvəffəqiyyətlərinin təməli qoyulmuşdur. Zərifə xanım fəaliyyət göstərdiyi Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda aspiranturaya qəbul olunmuş, elmi axtarıqları dövründə özünə rahat yollar seçmək stereotipindən uzaq olmağa çalışmış, şablonlardan qaçmış, Vətənə, xalqa həqiqi mənada xeyir verə biləcək ən çətin sahələrdə özünü sınağa cəvan atmış və istəyinə nail ola bilmişdir.

İkinci Dünya müharibəsinin təzəcə başa çatdığı illərdə, keçmiş SSRİ-nin bir çox regionlarında olduğu kimi, Azərbaycanda da traxoma xəstəliyinin geniş yayılma təhlükəsi yenidən baş qaldırılmışdı və ona qarşı aparılan arasıra mübarizə tədbirləri o qədər də effektiv təsir göstərmirdi. Xalqın sağlamlığının vacibliyini ön plana çəkən gənc alim ölkəmizi bürümüş yoluxucu göz xəstəliklərinin qarşısını almaq və bu xəstəliklərin ləğvinə nail olmaq üçün yollar axtarırdı. O dövrdə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının məlumatına görə, dünyada 400 milyona qədər insan traxoma xəstəliyinə tutulmuş, bunun nəticəsində 80 milyon insan kor olmuşdu, çünki traxoma xəstəliyinin müalicəsinə zəmin yarıda biləcəyə o qədər də güclü təsirsizə malik dərman preparatları hələ mövcud deyildi. Müharibədən yenicə çıxmış ölkənin iqtisadi-siyasi durumu da qonaqbəxş olma-

məqsədlərdən biri də Azərbaycanda traxoma xəstəliyinin müalicə və profilaktikasını vaxtında və yətarinə həyata keçirməkdən, bu prosesin elmi istiqamətlərini müəyyən etməklə yanaşı, praktikasına tətbiqini reallaşdırmaqdan ibarət olmuşdur.

Tarixi faktlar göstərir ki, keçən əsrin 30-40-cı illərində də Zərifə xanımın atası Əziz Əliyev Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun rektoru olduğu dövrdə və ondan sonrakı illərdə xüsusi komissiya təşkil edilərək Azərbaycanda tüğyan edən malyariya, traxoma, vərəm və s. kimi infeksiya xəstəliklərinə qarşı mübarizədə əsl fədakarlıq göstərmiş, belə xəstəliklərin yayılmasının qarşısının alınmasında fəal iştirak etmişdir. Sonralar XX əsrin 40-cı illərinin əvvəllərində Əziz Əliyev başqa vəzifə yerinə yitirdiyinə görə bu sahə bir qədər zəifləmişdir. Lakin ötən əsrin 50-ci illərində Azərbaycan miqyasında epidemiyaya qorxusu olan traxoma xəstəliyinin diaqnostikası, müalicə və profilaktikasını kompleks şəkildə Zərifə xanım Əliyeva tərəfindən yerinə yetirilmişdir ki, bu da onun atası Əziz Əliyevin yaxın keçmişdə başladığı xeyirxah işlərin davamına çevrilmişdir.

Traxoma ilə əlaqədar ölkədəki real vəziyyəti əyani olaraq müşahidə etmək üçün Zərifə xanım Azərbaycanın bütün rayonlarına gedərək, xəstəliyin regional lokallığını müəyyən etməyə çalışmışdır, xəstələrə birbaşa öz dəyərli məsləhətlərini verir, bir sıra digər göz xəstəliklərinin profilaktikasını və müalicəsini haqqında maarifləndirici söhbətlər keçirirdi. Alim traxomanın müalicəsində istifadə edilən mövcud kütləvi müalicə üsulları ilə yanaşı, o dövrün güclü antibiotiklərdən hesab edilən sintomisinə isifadə etməklə yeni müalicə üsulu tətbiq etmiş və uğurlu nəticələrə nail olmuşdu.

İstiqamətlərinin, çarəsizlikdən kütləvi depressiya vəziyyətinə düşmələrinin qarşısını almışdır. Yalnız bundan sonra Zərifə xanım bu mövzu ətrafında dissertasiya müdafiəsi etməyə qərar vermiş və 1959-cu ildə sərbəst surətdə yerinə yetirdiyi elmi istiqamətlərin nəticələrinə əsasən "Traxomanın digər terapiya üsulları ilə birlikdə simptomitsiz müalicəsi" mövzusunda üzrə namizədlik dissertasiyası müdafiə edilərək tibb elmləri namizədi elmi dərəcəsinə layiq görülmüşdür.

Zərifə Əziz qızı apardığı elmi-tədqiqat işlərinin nəticələrinə görə daim elmi ictimaiyyətin diqqət mərkəzində olmuş və 1960-1967-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Elmi-Tədqiqat Oftalmologiya İnstitutunda böyük elmi işçi vəzifəsində çalışaraq, fəaliyyət göstərdiyi elm ocağında oftalmologiya elminin bütün sahələrinin inkişafına yaxından kömək göstərmiş, bu istiqamətin tərəqqisinə öz dəyərli töhfələrini vermişdir. Alimin xidmətləri yüksək qiymətləndirilmiş və SSRİ Ali Attestasiya Komissiyası 1963-cü ildə Moskvaya göndərilmiş təqdimat əsasında onun oftalmologiya ixtisası üzrə "Böyük elmi işçi" elmi adını təsdiq etmişdir.

Zərifə xanım göz xəstəliklərinin diaqnostika, müalicə və profilaktikasını düzgün təşkil etməklə yanaşı, yeni laboratoriyalar yaradır, insan sağlamlığı amilini daim ön plana çəkirdi. O, yalnız Bakı şəhərində deyil, həmçinin Sumqayıt, Gəncə, Bərdə, Mingəçevir, Əli Bayramlı (indiki Şirvan), Salyan və respublikanın digər şəhər və rayonlarında zərərli iş şəraitlərindən törədiyi göz xəstəliklərini, eləcə də digər xəstəlikləri aşkar edir, həm xəstələrin müalicəsinə, onların iş yerlərində mövcud olan mənfi təsirlərdən qorunmalarına, həm də əmək müəssisələrinin ekologiyasına hərtərəfli diqqət yetirir, onlarda ekoloji prinsiplərə riayət edilməsi konsepsiyalarının həyata keçirilməsi yollarını göstərirdi. Bununla da o, peşə amillərinin törətdiyi göz xəstəliklərinin və bütövlükdə, orqanizmi tam şəkildə müalicə edərkən, təkcə görkəmli alim-oftalmoloq kimi deyil, həmçinin fədakar alim-ekoloq kimi də şöhrət qazanmışdır. Zərifə xanım ölkəmizdə ilk dəfə olaraq həm oftalmologiya peşə etiologiyalı xəstəliklərinin diaqnostika, müalicə və profilaktikasının, həm də ekoloji təmizlik ideyasının əsasını qoymuş, bu ideyanın praktik səhiyyədə həyata keçirilməsinə nail olmuşdur. Keçmiş SSRİ dövründə peşə amilliyə göz xəstəliklərinin diaqnostikası, müalicə və profilaktikasını çox böyük uğurlar qazanan Zərifə xanım Əliyeva

ekologiya elmi üzrə də böyük müvəffəqiyyətlərə nail olmuşdur.

Z.Ə.Əliyeva ardıcıl olaraq yerinə yetirdiyi elmi-tədqiqat işləri ilə yanaşı, pedaqoji fəaliyyətini də yüksək səviyyədə aparırdı. O, 1967-ci ildən etibarən Əziz Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun ADHTİ göz xəstəlikləri kafedrasında pedaqoji fəaliyyətə başlayaraq, əvvəlcə kafedranın dosenti, sonra professoru, daha sonra isə həmin kafedranın müdiri vəzifəsini yüksək səviyyədə yerinə yetirərək, həkimlərin diplomdansonrakı hazırlıqlarının tədris-metodik göstərişlərə və digər tələblərə uyğun şəkildə aparılmasına əlverişli şərait yaratmışdır. Onun

keçirilməsi Zərifə xanım Əliyevanın təşkilatçılıq bacarığının təzahürünə çevrildi. Bakıda ilk dəfə olaraq belə bir Ümumittifaq miqyaslı plenumun təşkili Azərbaycanda oftalmologiya elminin yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymasına güclü təkan verdi. Plenumda professor Zərifə xanım Əliyeva Azərbaycanda görmə orqanının peşə patologiyasının öyrənilməsi üzrə ixtisaslaşdırılmış elmi-tədqiqat laboratoriyası yaradılması haqqında təklif irəli sürdü və iştirakçılar yekdilliklə bu təklifi müdafiə etdilər.

Professor Z.Ə.Əliyeva 1979-cu ildə Bakı Məişət Kondisionerləri zavodu nəzdində Azərbaycan Elmlər Akademiyası Fiziologiya İnstitutunun "Görmə orqanının fiziologiyası

qorq etmişdir. Bu mükafatın diqqəti cəlb edən üstün cəhətlərindən biri də ondan ibarət idi ki, Azərbaycan alimi akademik M.İ. Averbax adına mükafata layiq görülmüş ilk qadın oftalmoloq-alim olmuşdur. Belə birincilik fədakar əməyin, böyük zəhmətsevərliyin, sənətə vurğunluğun, insanlara olan başəri sevginin sayəsində qazanılmışdır. Bu birinciliyin həm indiki, həm də gələcək nəsillərin elmi axtarışlarında stimula rolunu oynayacağını, akademik Zərifə Əliyeva irsinin daim gəncələrə örnək olacağını göstərən daha bir vacib amillərdir.

Zərifə xanım Əliyeva 1982-ci ildə Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun göz xəstəlikləri kafedrasının müdiri vəzifəsinə

"İridodiaqnostikanın əsasları" və sair kitabları bu gün də oftalmoloqların ən çox müraciət etdikləri, oxuyub faydalandıqları əsərlərdədir.

Zərifə xanım elm və texnologiyaların etikasını, həkimlik deontologiyasını haqqındakı zərif və saf düşüncələrini öz dəyərli əsərlərində təsbitləndirib bilməmişdir. Onun qələmə aldığı "Yüksək etimad" kitabı və bu mövzuya həsr etdiyi digər əsərləri həm bu gün, həm də gələcəkdə gənc həkimlərə düzgün yol göstərən, istiqamət verən, onların bir həkim, bir şəxsiyyət kimi formalaşmalarında ümdə əhəmiyyət kəsb edən əvəzsiz əsərlər olaraq qalacaq, aktuallığını heç vaxt itirməyəcəkdir.

Akademik Z.Ə.Əliyeva çoxsaylı elmi əsərlərin, monoqrafiya, sənədləşdirici təklif və dərs vəsaitlərinin müəllifi olmuşdur. Görkəmli alim gənc nəslin təlim-tərbiyəsində, yüksək səviyyəli həkim-oftalmoloqların, professional elmi kadrların yetişdirilməsində böyük xidmətlər göstərmişdir. Onlarca elmlər doktoru və elmlər namizədinin elmi rəhbəri və məsləhətçisi olmuş, böyük bir elmi məktəb yaratmışdır. Təkcə Azərbaycanda deyil, onun hüduqlarından kənar da görkəmli alim kimi tanınan Zərifə xanım oftalmologiya elmində əldə etdiyi nailiyyətlərlə, xalqımızın sağlamlığı keşiyində dayanan çoxsaylı həkim-oftalmoloqların yetişdirilməsində göstərdiyi əvəzsiz xidmətlərinə görə "Əməkdar elm xadimi" fəxri adına layiq görülmüşdür.

Akademik Z.Ə.Əliyeva həm də keçmiş SSRİ-nin Sülhü Müdafiə Komitəsinin üzvü, Azərbaycan Sülhü Müdafiə Komitəsi sədrinin müavini kimi yüksək ictimai vəzifələrdə də fədakarlığına çalışmış, bir sıra xarici ölkələrdə səmərəli görüşlər keçirərək dəyərli çıxışlar, məruzələr etmiş, dünya xalqlarını sülhə, əmin-amanlığa səsləmişdir. O, respublika "Bilik" Cəmiyyəti İdarə Heyətinin, keçmiş SSRİ-nin Oftalmoloqlar Elmi Cəmiyyəti İdarə Heyətinin, Moskvada çıxan "Oftalmologiya xəbərləri" jurnalının redaksiya heyətinin üzvü olmuşdur.

Zərifə Əziz qızı Əliyeva 1985-ci ilin aprel ayınının 15-də əbədiyyətə qovuşmuşdur. Bu ilin yəni 2014-cü ilin, aprel ayınının 28 görkəmli alimin anadan olmasının 91-ci ildönümü Vətənimizin hər yerində olduğu kimi, Azərbaycan Tibb Universitetində də geniş qeyd edilir.

Akademik Z.Ə.Əliyevanın doğum günü yubileydən-yubileyə yox, hər il qeyd edilməlidir. O, həqiqətən buna layiq bir Azərbaycan alimi, Azərbaycan övlədidir. İllər bir-birini əvəz etsə də əvəzolunmaz alimin əziz xatirəsi heç vaxt yaddan çıxmır, daim ehtiramla yad edilir. Qədirbilen xalqımızın, eləcə də ölkəmizin tibb işçilərinin ona olan məhəbbətinin əbədiliyi artıq vaxt, zaman çərçivəsindən çıxaraq sonsuzlaşmış, daimiləşmişdir. Akademik Zərifə xanım Fəxri Xiyabandakı monumental abidəsi və məzarı önünə hər gün tər çiçəklər qoyulur, xatirəsi əziz tutularaq yad edilir. Fərəhli haldır ki, akademik Zərifə xanımın adını daşıyan və möhtəşəm elm, tədris, müalicə-diagnozika, rehabilitasiya mərkəzi kimi tanınan Milli Oftalmologiya Mərkəzi öz xeyirxah qapılarını xətəllərin, həkimlərin, tələbələrin, tədris və elmi-tədqiqat işçilərinin üzünə geniş açaraq, regionlarda xeyriyyə müalicə-profilaktika tədbirləri keçirilməsi əhəmiyyətini yadadan nümunəvi tibb müəssisəsinə çevrilmişdir. Mərkəzin əməkdaşları akademik Zərifə Əliyeva ideyalarını yaşadır və davam etdirirlər. Onun başəri duyğularının saflığından süzülüb gələn şəfqətli ideyaları bu gün də insanlara xoşbəxtlik bəxş etməkdə davam edir.

Akademik Zərifə Əziz qızı elm, təhsil, səhiyyə sahələrində, eləcə də ictimai-siyasi sahələrdəki misilsiz xidmətlərinə, həmçinin nadir xeyriyyəçilik xüsusiyyətlərinə görə xalqımızın qəlbində, Vətənimizin tarixində dünya şöhrətli alim, nümunəvi qayğıkeş pedaqoq, şəfqətli həkim, səmimi və sədaqətli bir vətəndaş kimi, eləcə də məğrur Azərbaycan qadını, nurlu Azərbaycan anası kimi daim yaşayır və yaşayacaqdır.

Əhliman ƏMİRASLANOV,
akademik, SSRİ Dövlət mükafatı laureatı, Milli Məclisin deputatı

pedaqoq, şəfqətli həkim, nümunəvi ana

Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunda göz xəstəlikləri üzrə təkmilləşmə kursu keçən həkimlərlə apardığı mühazirə və praktik məşğələlərinin əsasını tibb elmində əldə edilən yeniliklərin şərhini, praktik vərdislərə yiyələnmənin istiqamətləri, müasir tibbi cihazların gündəlik təcrübədə tətbiqi üsullarının dərinlən mənimsənilməsi və s. təşkil edirdi.

Zərifə xanım Əliyeva ADHTİ-də çalışdığı ilk illərdən görmə orqanının patologiyasına xüsusi diqqət yetirmiş, zərərli sənaye müəssisələrində çalışan insanların oftalmoloji müayinədən keçmələrini təşkil etmiş, peşə ilə əlaqədar əmələ gələn göz xəstəliklərinin profilaktikası və müalicəsi ilə ciddi məşğul olmuşdur. O, peşə amili etiologiyalı göz xəstəliklərinin yayılma qanunauyğunluqlarını aşkar etmək üçün Bakı şin zavodunda, neft-kimya və yod sənayesi müəssisələrində, Sumqayıt "Üzvi sintez" istehsalat Birliyində, Mingəçevir "İzolit" və rezin-texnika məmulatı zavodlarında, Gəncə gil-torpaq kombinatında və digər obyektlərdə işləyənlərin görmə orqanlarına mənfi təsir göstərən amilləri, onların etio-patogenezi diqqətlə öyrənmiş, zərərli peşələrin törətdikləri göz xəstəliklərinin yaranma mexanizmini elmi surətdə əsaslandırmış, onların qarşısını almaq üçün əməli tədbirlər görmüşdür. Zərifə xanım Əliyeva bu xeyirxah işləri yerinə yetirərkən zərərli amillərin təkcə görmə orqanına deyil, bütövlükdə orqanizmə və onun ayrı-ayrı orqanlarına göstərdiyi təsirləri də mükəmməl öyrənmiş, profilaktik və müalicəvi tədbirlərin bu istiqamətdə aparılmasına lazımı şərait yaratmışdır. Alim zərərli müəssisələrdə çalışanların görmə orqanlarını müalicə etməklə, bütövlükdə onların ayrı-ayrı orqanlarını da müxtəlif növ toksinlərin təsirindən mühafizə etməklə birbaşa insanların hayatını qoruyurdu.

Görkəmli alimin aktual problemin həlli yollarında apardığı səmərəli işlər tezliklə öz bəhrəsini verməyə və o, 1976-cı il may ayının 27-də M.Helmholts adına Moskva Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda "Azərbaycanın bəzi kimya sənayesi müəssisələri işçilərində görmə orqanının vəziyyəti" mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək, tibb elmləri doktoru elmi dərəcəsinə layiq görülmüşdür. Dissertasiya müdafiəsi günü alim özünün tutarlı əyani dəlillərə əsaslanan nüfuzedici çıxışında elmi istiqamətlərinin üstünlüklərini, elmi kamilliyini, cəsəratlı eksperimentatorluq bacarığını Moskvada—keçmiş SSRİ-nin məşhur oftalmoloqları qarşısında bir daha təsdiq etmişdir.

Doktorluq dissertasiyası müdafiəsindən bir qədər sonra Zərifə xanım Əliyeva Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunda müsabiqə yolu ilə professor vəzifəsinə seçilmiş və qısa müddətdə onun çoxdan layiq olduğu bu elmi adı da təsdiq edilmişdir.

1977-ci ildə Bakıda professor Zərifə Əliyevanın təşəbbüsü ilə Ümumittifaq Oftalmoloqlar Cəmiyyəti İdarə Heyətinin plenumu keçirilmişdir. Bu plenum alimin daha bir müstəsna keyfiyyətinin üzə çıxmasına imkan yaratmışdı. Plenumun bütün parametrlərinə görə gözlənilməyən də yüksək səviyyədə

və peşə patologiyası" adlı unikal bir laboratoriyasının yaradılmasına və onun səmərəli fəaliyyət göstərməsinə nail oldu. Elmin və texnikanın ən son nailiyyətlərinə əsaslanan üç şöbədə ibarət laboratoriya tezliklə yeni cihazlarla zənginləşdirildi və görmə orqanının peşə xəstəliklərinin profilaktikası, diaqnostikası, müalicəsi mərkəzinə çevrildi. Şöbələrdən birində görmə orqanının vəziyyəti yoxlanılır, ikincisində diaqnostik-funksional müayinələr aparılır, üçüncüsündə isə cərrahi əməliyyatlar icra edilirdi. Laboratoriyalarda az intensivli toxsikliyə malik istehsal sahələrində görmə orqanına fizioloji, klinik, funksional, histoloji mexanizmlərin təsirinə öyrənilməsi həyata keçirilirdi. Zərifə xanımın bu təcrübəsi keçmiş SSRİ-nin digər şəhərlərində də bəyənilərək rəğbətə qarşılanmış və geniş tətbiq edilmişdir. Apardığı elmi-tədqiqat işlərinin nəticələri onun "Şin istehsalında gözün peşə patologiyası", "Xroniki yod intoksikasiyası zamanı oftalmopatologiya", "Yod sənayesində gözün peşə xəstəliyinin profilaktikası" kimi monoqrafiyalarda və digər elmi əsərlərində özünün dolğun əksini tapmışdır.

1981-ci ildə ölkəmizin tibb elminin, səhiyyə sisteminin tarixində son dərəcə mühüm bir hadisə baş vermişdir. Moskvadan alınan xəbərdə qeyd edilirdi ki, Azərbaycan alimi Zərifə Əziz qızı Əliyeva görmə orqanının peşə patologiyası sahəsində apardığı silsilə elmi-tədqiqat işlərinin dəyərli nəticələrinə görə SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının akademiki M.İ.Averbax adına mükafatına layiq görülmüşdür. Akademik M.İ.Averbax adına mükafata oftalmologiya sahəsində müstəsna xidmətləri olan və beynəlxalq aləmdə tanınan məşhur oftalmoloq-alimlər layiq görülürdü. Azərbaycan aliminin belə nüfuzlu bir mükafata layiq görülməsi ölkəmizin elm aləmində xoş ovqat yaratmışdı. Moskvadan alınan xoş xəbəri işi Zərifə xanım Əliyevanın uzun illərdən bəri insanlara bəxş etdiyi şəfqət işığının davamı kimi Azərbaycan tibb elminin, tibb təhsili sisteminin, Azərbaycan səhiyyəsinin yollarını nura

seçilmişdir. Burada çalışarkən alimin həm elmi-tədqiqat, həm də pedaqoji fəaliyyətinin təsir dairəsi daha da genişlənməmiş, onun xalqın sağlamlığının qorunması naminə tibb elminə və bütövlükdə səhiyyə sistemində verdiyi töhfələrin həm kəmiyyət, həm də keyfiyyət göstəriciləri xeyli dərəcədə artmışdır. Bacarıqlı alim qısa müddətdə kafedrada yenidənqurma işləri apararaq onu müasir diaqnostika və müalicə cihazları ilə təmin etmiş, nadir təşkilatçılıq nümunəsi nümayiş etdirərək, kollektivin elmi və pedaqoji səviyyəsini yüksəltmiş, əməkdaşların diqqətini oftalmologiyanın prespektivli istiqamətlərinə yönəldə bilmişdir.

Zərifə xanım Əliyeva 1983-cü ildə nəzəri və təcrübəvi təbabətdə qazandığı müvəffəqiyyətlərə, alınan elmi nəticələrinin səhiyyə praktikasında geniş tətbiqinə, yüksəkixtisaslı tibb kadrlarının hazırlanması yolunda göstərdiyi dəyərli xidmətlərə görə Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmişdir. O, Azərbaycan oftalmoloqları arasında Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmiş ilk oftalmoloqdur.

Zərifə xanımın elmi-tədqiqat işlərinin mövzu dairəsi çoxşaxəli və genişdir. O, görmə orqanlarının virusla zədələnməsinə, bu səpkidə aparılan müalicə-profilaktika tədbirlərinə silsilə işlər həsr etmişdir. Onun "Herpetik göz xəstəliyi", "Ağır virus konyunktivitləri" və sair əsərləri bu qəbilədəndir.

Akademik Zərifə Əliyevanın elmi-tədqiqat işlərinin bir qismi görmə orqanının bədxassəli şişlərinin, qlaukomanın etimologiyası, diaqnostikası və müalicəsi məsələlərini əhatə edir. Onun "Gözün hidrodinamik sisteminin anatomo-fizioloji xarakteristikası", "Gözün əlaqədar dəyişiklikləri və görmə-sinin yolları" adlı monoqrafiyaları və digər əsərləri göz xəstəliklərinin yaş xüsusiyyətlərinə, "Göz sulanmasının fiziologiyası", "Göz sulanmasının müasir cərrahiyyə üsulları ilə müalicəsi" və digər monoqrafiyaları isə daktriologiyaya həsr edilmişdir. Alimin qələmə aldığı fundamental "Terapevtik oftalmologiya", "Oftalmologiyanın aktual məsələləri",

Ömürnaməsindən qısa arayış:

O, 1973-cü ildə ATU-nun müalicə-profilaktika fakültəsini bitirib. 1974-cü ildən etibarən universitetin epidemiologiya kafedrasında assistent kimi fəaliyyətə başlayıb. Onun adıçəkilən kafedraya bağlanmasına görkəmli alim - professor Tağızadə Tağı Ələkbər oğlu səbəbkar olub. Bu gün də bu böyük şəxsi xoş xatirələrlə yada salan İ. Ağayev onun rəhbərliyi altında 1979-cu ildə namizədlik dissertasiyasını müdafiə edib. 1982-ci ildə isə dosent vəzifəsinə seçilib. Bu müddət ərzində fəaliyyətini büsbütün kafedra ilə bağlayaraq 1991-ci ildə doktorluq dissertasiyasını müdafiə edib. Bir il sonra, yəni 1992-ci ildə epidemiologiya kafedrasının müdiri vəzifəsinə seçilib.

- İbadulla müəllim, 22 ildir ki, kafedraya rəhbərlik edirsiniz. Bu müddət ərzində kafedrada hansı yeniliklər və dəyişikliklər baş verib?

- Hələ sovetlər dönəmində kafedramızın nəzdində Orta Asiya və Qafqazyanı Respublikalar üzrə leptospiroz xəstəlikləri ilə bağlı mərkəzi məlumat laboratoriyası fəaliyyət göstərirdi. Bu gün də həmin laboratoriya fəaliyyətdədir. Bundan başqa kafedramızın nəzdində bağırsağ infeksiyaları və qurd xəstəlikləri ilə məşğul olan ayrıca laboratoriyamız da var. Doğrudur, kafedranın əvvəlki yerindən köçürülməsi ilə əlaqədar olaraq həmin laboratoriyalar bir neçə il fəaliyyətini dayandırmalı oldu. Yeni yerimizə köçəndən sonra universitetimizin rektoru, akademik Əhliman Əmiraslanova laboratoriyaların fəaliyyətini bərpa etmək məqsədilə müraciət etdim. Əhliman müəllim böyük məmnuniyyətlə müraciətimi qəbul etdi. Laboratoriyaların fəaliyyəti üçün yer ayırdı və təmir etdirdi. Hazırda laboratoriyalar tam gücü ilə fəaliyyət göstərir. Laboratoriyalarımız hazırda respublikanın istər yoluxucu xəstəliklərinin diaqnostikasında, istərsə də profilaktikasında çox mühüm işlər görür, tələbələr burada təcrübə keçirlər. Onu da qeyd edim ki, kafedrada çalışan 2 baş laborantdan başqa, bütün müəllimlər elmlər namizədi, dosent, professordur. Artıq laborantlara da mövzu verilib. Onlar da elmi işlər üzrə işləyirlər. Rəhbərliyim altında bu günədək 25 elmlər namizədi, 2 elmlər doktoru hazırlanıb. İşlədiyim müddətdə nəyi bacar-

Əmək fəaliyyətinə Azərbaycan Tibb Universitetinin (ATU) epidemiologiya kafedrasından başlayan İbadulla Ağayev çox uzun və şərəfli bir həyat yolu keçib. Onu yaxından tanıyanlar yaxşı bilir ki, geniş dünyagörüşü, hərtərəfli biliyə malik olan bu şəxs həm də poeziyaya həddisiz bağlılığı və vurğunluğu ilə seçilir. Bəzən onu poeziya ilə bağlı keçirilən tədbirlərdə gözəl tənqidçi və təhlilçi kimi görmək olur. Bu zaman onu kənardan dinləyənlər ixtisasca ədəbiyyatşünas olması qənaətinə gəlirlər. Amma əslində İbadulla müəllim tanınmış səhiyyə işçisidir, həyatını tibb sahəsinə bağlayan sayılıb-seçilən alimlərimizdənndir.

HƏYATINI POEZİYASIZ TƏSƏVVÜR EDƏ BİLMƏYƏN HƏKİM-EPİDEMİOLOQ

mışamsa kafedra əməkdaşlarına kömək etmişəm. Hər şeydən öncə xalqımızın mənafeyi ilə bağlı hansı çağırış olubsa ona qoşulmuşam. Mənim üçün Vətənimin bu başı, o başı olmayıb. Azərbaycan bölünməz Vətən olub mənimçün. Xalqımızın qüdrətli şəxsiyyətlərinə həmişə qiymət vermişəm. Bir neçə dərslük kitabının həmmüəlliflərindənəm. "Epidemiologiya" kitabı mənim, X.Xələfli və F.Tağıyevanın həmmüəllifliyi ilə bu il işıq üzü görüb. Bundan başqa bir neçə monoqrafiyam da oxucuların ixtiyarına verilib.

"Səhiyyəimiz yoluxucu xəstəliklərlə tam mübarizə aparmaq qüdrətindədir"

- Bəs Səhiyyə Nazirliyinin baş epidemioloqu kimi ölkədəki epidemioloji vəziyyəti necə xarakterizə edərdiz?

- Ölkəmizdə hər sahədə gedən sürətli inkişaf, tərəqqi göz qabağındadır. Aydın məsələdir ki, səhiyyə sahəsi də bu inkişafdan kənarda qalmayıb. Bu sahə sözün əsl mənasında xeyli inkişaf edib. Səhiyyə Nazirliyinin Baş epidemioloqu kimi əmin edərəm ki, Azərbaycan digər respublikalardan fərqli olaraq yoluxucu xəstəliklərlə tam mübarizə aparmaq qüdrətindədir. Buna həm səhiyyəimizin cənab prezidentin diqqət mərkəzində olması, həm də maddi cəhətdən imkanlı bir ölkə olmağımız əsas verir. Düzdür, yoluxucu xəstəliklərin müəyyən qismi fəsillərlə əlaqədar baş qaldırır. Buna isə nəinki Azərbaycanda, dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində də rast gəlindiyindən narahat olmağa dəyməz.

Bir daha qeyd edərəm ki, Səhiyyə Nazirliyinin ehtiyatı və bacarıqlı milli kadrların olması bizim yoluxucu xəstəliklərlə tam mübarizə aparmağımıza imkan verir. Bundan əlavə, biz öz işimizdə həmişə sayıq və nə etmək lazım olduğunu yaxşı bilirik. Heç zaman imkan vermərik ki, ölkəmizdə hər hansı epidemiyə təhlükəsi yaransın.

Fərəhləndirici haldır ki, Orta Asiya respublikalarının heç birində Azərbaycanla rəqabətə girə biləcək tibb müəssisələrinə rast gəlmək mümkün deyil. Mən bunu nüsxələrlə sübut edə bilərəm. Hələ təkcə Azərbaycan Tibb Universitetinin nəzdində hər

cür şəraitlə təmin olunan, yüksək tələblərə cavab verən onkoloji, stomatoloji, terapiya, cərrahiyyə klinikası fəaliyyət göstərir. İnşallah, klinikaların sayı getdikcə artacaq. Bundan artıq nailiyyət ola bilermi? Orta Asiya respublikalarında bizdə olan şərait yoxdur. Bu sahədə nəinki Orta Asiyadan, MDB məkanının bir çox respublikalardan irəlidedirik. Ən ucqar dağ rayonunda olan xəstəxanalarımızda istənilən cərrahiyyə əməliyyatı aparmğa mütəxəssis və avadanlığımız kifayət edir. Bizim tibb sahəsində dünyaşöhrətli alimlərimiz - Topçubaşovlar, Mahmudbəyovlar, Tağızadələr, Emin Əfəndiyevlər, Cahangir Abdullayevlərimiz və başqaları olub. Bunu mübaliğəsiz deyirəm, götürək elə universitetimizin rektoru Əhliman Əmiraslanovu. O, 34 yaşında SSRİ Dövlət Mükafatına layiq görülüb, azərbaycanlıdır, türk oğludur. Onun fəaliyyəti dövründə də universitetdə görülən müsbət işlər, yeniliklər göz qabağındadır. Bunu inkar etmək olarmı? Bir sözlə, Azərbaycan səhiyyəsi gün-gündən tərəqqi edir.

- Qarşıdan isti havalar gəlir. Epidemiyanın baş qaldıra biləcəyi risk zonaları mövcuddur. Xoşagəlməz halların baş verməməsi üçün indidən hər hansı profilaktik tədbir görülməli və yaxud görülməli?

- Ümumiyyətlə, yoluxucu xəstəliklər cəmiyyət yarandığı gündən mövcuddur. Gələndə isə əvvəlcədən heç kimə informasiya vermir. Yoluxucu xəstəliyə insan qəflətən tutulur. Səhiyyəimiz təbiidir ki, müxtəlif qruplara bölünür. Onun da biri profilaktik səhiyyəimizdir. Bütün rayonlarda gigiyena və epidemiologiya mərkəzləri fəaliyyət göstərir. Yoluxucu xəstəliklərin yayılmasının bir qismi fəsillə əlaqədar olur. Adətən isti havalarda - yay aylarında bağırsağ infeksiyalarının sayı çoxalır. Həmin gigiyena və epidemiologiya mərkəzləri əhalinin xəbəri olmadan belə, öncədən yoluxucu xəstəliklərlə bağlı mübarizə tədbirləri hazırlayırlar. Adi bir misal çəkmək istəyirəm: məlumdur ki, ölkədə təbii fəlakətlər olur. Mən zəlzələ, su daşqınlarını nəzərdə tutaram. Təbii fəlakətlər olan

yerde isə epidemiyaların yayılması təhlükəsi ehtimalı daha güclüdür. Amma həmin mərkəzlərin vaxtında gördükləri qabaqlayıcı tədbirlərin nəticəsində bu baş vermədi. Təhlükənin qarşısını kim aldı? Əlbəttə, səhiyyə işçilərimiz.

"ÜST tərəfindən səhiyyəimizin fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilib"

- Bəs yoluxucu xəstəliklərin qarşısının alınmasında nüfuzlu beynəlxalq fondlarla əlaqə varmı, varsa hansı səviyyədədir?

- Bəli, beynəlxalq fondlarla əlaqə saxlanılır. Respublikada yoluxucu xəstəliklərlə bağlı aparılan mübarizə onları tam şəkildə qane edir. Axırın-cı illər Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı tərəfindən səhiyyəimizin fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilib. Ölkəmizin zəngin olmasına və beynəlxalq fondlara ehtiyac duyulmamasına baxmayaraq, Qlobal fondun Azərbaycana dəstəyini xüsusilə qeyd etmək istərdim. Beynəlxalq qurumlar yardım göstərir və ərazini nəzərdən keçirirlər. Həm də bu səbəbdən yoluxucu xəstəliklərin monitorinqi ilə bağlı şəffaf nəzarət də mümkün olur. Yeni hansısa şəxsin, hansısa ucqar kəndlərin birində yoluxucu xəstəliyə yoluxmasını gizlətmək imkanları sıfıra enir. Əgər hansısa səbəbdən belə hal baş verərsə, buna şərait yaradanlar mütləq cəzalandırıla bilər.

- Sonuncu sualı sahənizdən kənar vermək istəyirəm. Sizi poeziya həvəskarı kimi tanıyırlar. Həm də şairlərin yazdığı şeirləri yerli-yataqlı təhlil edir, özünüz haqqında bacarıqlı ədəbiyyatşünas rəyi yaradırsınız. Heç şeir yazmısınız?

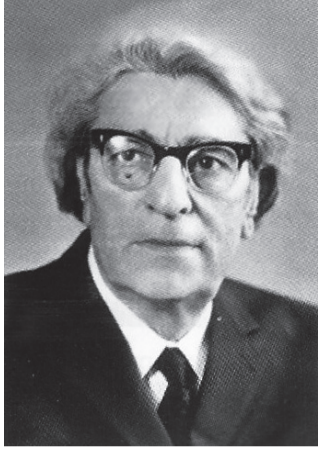
- Poeziya mənim həyatımdır. Mən bunsuz həyatımı təsəvvür edə bilmərəm. Ara-sıra şeir də yazıram. Ancaq sandıq ədəbiyyatına çevirmişəm. Buna səbəb isə Böyük Nizami, Xəqani, Füzuli, Nəsimi, XX əsrdə Səməd Vurğun, Bəxtiyar Vahabzadə, hazırda çağdaş ədəbiyyatımızın uğurlu təmsilçisi olan Eldar İsmayıldan qorxmağım-dır. Məsələn,

*Eldaram, varlığım Vətəndir, Vətən!
Xalqımın oğluyam əzəli gündən.
Soruşma kəndimi, mahalımı sən,
Ayım da, ilim də Azərbaycandır! -
deyən şairin qabağında söz demək mənim üçün olduqca çətin dir.*

QABİL ABDULLAYEV

İşıqlı insan, tanınmış alim

♦ Cahangir Məhəmməd oğlu Abdullayev – Bu ad çəkildə göz önündə Azərbaycanda tibb elminin inkişafında misilsiz xidmətləri olan dünya şöhrətli bir alimin, qayğıkeş və müdrik bir pedaqoqun, özündən sonra böyük bir məktəb-respublikada kardioloqlar məktəbini qoyub getmiş özəmətli və bitib tükənməyən bir enerjiyə malik olan işıqlı bir insanın unudulmaz obrazı canlanır.

May ayının 1-də bu böyük insanın, tanınmış aliminin anadan olan günüdür. C.Abdullayev 1901-ci ilin may ayının 1-də Gəncə şəhərində usta ailəsində anadan olmuşdur. Hələ uşaq yaşlarından nadir qavrama və çox çevik düşünmə qabiliyyətinə malik olan Cahangir 1920-ci ildə Gəncədə klassik gimnaziyanı, 1925-ci ildə isə Bakıda Azərbaycan Dövlət Universitetinin tibb fakültəsini müvəffəqiyyətlə başa çatdırmışdır.

Azərbaycan Dövlət Universitetinin tibb fakültəsini yüksək göstəricilərlə bitirmiş gənc Cahangir 1926-cı ildə təhsilini davam etdirmək üçün Leninqrad şəhərinə, tanınmış terapevt, kardioloq, akademik G.Lanqın rəhbərlik etdiyi məşhur klinikaya göndərilir. Leninqrad şəhərində C.Abdullayev G.Lanqın rəhbərliyi altında 1932-ci ilə qədər işləmiş, elmi biliklərə, klinik erudisiyaya və ən yeni əməli vərdislərə yiyələnmişdir. Leninqradada olduğu illərdə C. Abdullayevin ürək-damar sistemi xəstəlikləri zamanı orqanizmdə fizioloji və patoloji şəraitdə baş verən dəyişiklikləri çox ətraflı və dərinliklə öyrənməsi, onun gələcəkdə qüdrətli bir alim olacağından xəbər verirdi.

1932-ci ildə C. Abdullayev Leninqrad şəhərindən Azərbaycana qayıdır və Tibb İnstitutunun hospital terapiyası kafedrasına dosent vəzifəsinə seçilir. A.N.Semaşko adına 1 sayılı klinik xəstəxanada yerləşən Azərbaycan Tibb İnstitutunun 1920-ci ildən fəaliyyət göstərən hospital terapiyası kafedrasında o vaxtın məşhur professorlarından sayılan A.Levin, P.Mezernitski, N.Afonski ilə birlikdə Respublikamız üçün yüksək ixtisaslı həkim kadrların hazırlanmasında, müvafiq dövrün tələblərindən irəli gələn elmi-tədqiqat işlərinin və rasional müalicə-profilaktik tədbirlərinin həyata keçirilməsində çox fəal iştirak etmişdir. C.Abdullayevin kafedraya gəlməsi ilə o zamanlar ölkədə geniş yayılmış infeksiya mənşəli xəstəliklər və xüsusilə də malyariya üzrə elmi-tədqiqat işləri, kurortologiya, alimentar distrofiya, qanyaradıcı sistemi və qan dövranı patologiyası, revmatizm, mədə-bağırsaq traktına aid problem məsələləri əhatə edən tədbirlərin həyata keçirilməsində böyük canlanma yarandı. O, 1936-cı ildə "Malyariyalı xəstələrdə ürək-qan damar sistemi patologiyası" mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə etdi. Bundan sonra hospital terapiyası kafedrasının professoru, 1942-ci ildən isə həmin kafedranın müdiri vəzifəsinə seçildi.

Azərbaycanda kardiologiyanın təşkil və inkişafı ardıcıl tədqiqatçı və novator alim, tibb sahəsində dünya ədəbiyyatından aldığı geniş informasiyaya istinad edən müdrik insan C.Abdullayev adı ilə bağlıdır.

Akademik C.Abdullayev respublikamızda ilk dəfə elektrokardiografiyadan istifadə etmiş və onu həkimlərin təcrübə işlərinə qoşmuşdur. O, ürək-qan damar sistemi xəstəliklərinin etiologiyasına, patogenezinə, klinika və müalicəsinə, profilaktik tədbirlərin işləndirilməsinə, hemokoaqulyasiya və hemodinamika məsələlərinə, quruda və dənizdə neftin çıxarılması işinin tibbi problemlərinə, əhəlinin kardioloji yardım-la təminatına və tərisesalınmaz kardioloji yardımın təşkilinə daim xüsusi diqqət yetirmişdir. C.Abdullayev elmi-tədqiqatlarını

əsasən üç istiqamətdə aparmışdır: ürək-damar sisteminin patologiyası; yerli patologiyaya; neftdə olan sulu karbonların neft emalı sənayesi işçilərinin ürək-damar sistemine təsiri. 1928-ci ildə artıq ürək dərmanlarının (digalis, strofantin) koronar qan dövranına təsirini araşdırmaq məqsədilə klinik və eksperimental tədqiqatlar aparılmağa başlanmışdır. Dərin biliyə, çox geniş erudisiyaya və tükənməz enerjiyə malik olması, ona Azərbaycan və rus dillərində ondan çox

dərslik, monoqrafiya yazmağa imkan vermişdir. Müəllifin "Ürək-qan damar sistemi xəstəliklərinin diaqnostikası", "Kardiologiya məsələləri", "Daxili xəstəliklər", "Qan dövranı və qan sisteminin patoloji məsələləri", "Ateroskleroz və hipertoniya xəstəlikləri" kimi çox dərin məzmunlu kitabları tibb elminə verdiyi əhəmiyyətli töhfələrdir.

İkinci dünya müharibəsi zamanı C.Abdullayev Bakı şəhərinin Semaşko adına klinik xəstəxananın rəhbəri olmaqla yanaşı, həmin dövrdə bu xəstəxanada yerləşmiş 3687 sayılı hərbi evakohospitalı da idarə etmişdir.

Akademik C.Abdullayev Azərbaycan Tibb İnstitutundakı intensiv elmi və pedaqoji fəaliyyətindən başqa, xeyli müddət ərzində Elmi-Tədqiqat Qanköçürmə İnstitutunun klinik bölməsinə də yüksək səviyyədə rəhbərlik etmişdir. Onun tarixi xidmətlərindən biri də odur ki, 1960-cı ildən Bakıda Elmi-Tədqiqat Eksperimental Klinik İnstitutunun nəzdində klinik kardiologiya bölməsinin yaradıcısı olmuşdur. Məhz burada böyük alimin rəhbərliyi altında yüksək ixtisaslı həkim-kardioloqlar hazırlanırdı.

C.Abdullayev Azərbaycanda respublikadan xaricdə tanınan kardioloqlar məktəbinin yaranmasında xüsusi xidmətlərə malikdir. Onun rəhbərliyi altında 46 elmlər namizədi, 14 elmlər doktoru hazırlanmışdır. Akademik C.Abdullayevin yetirmələri olan professorlardan H.İsazadə, S.Tağıyeva, M.Abdullayev, Z.Zeynalova, S.Kerimov, P.Kats, M.Livanov, M.Mahmudbəyova, L.Hüseynova sonralar kafedra müdirləri olmuşlar.

1930-cu ildə Azərbaycan Tibb Cəmiyyəti (ATC) yaradılmışdır. 1964-cü ildə isə müstəqil olaraq respublikada Azərbaycan Terapevtlər Cəmiyyəti təşkil olunmuşdur. Cahangir Abdullayev əvvəl Tibb Cəmiyyətinin, sonralar isə Terapevtlər Cəmiyyətinin ilk sədri seçilmişdir. O, "Azərbaycan Tibb Jurnalı"nın redaksiya şurasının, SSRİ Kardiologiya Cəmiyyətinin, Beynəlxalq Terapevtlər və Hematoloqlar Assosiasiyasının üzvü, Böyük Tibb Ensiklopediyasının kardiologiya bölməsi üzrə redaktoru kimi çox məhsuldar elmi fəaliyyət göstərmişdir.

1959-cu ildə C. Abdullayev Azərbaycan Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, 1969-cu ildə isə həqiqi üzvü seçilmişdir.

Elmdə çox böyük nailiyyətlər əldə edən, dünya miqyasında tanınmış akademik C.Abdullayev Vətən qarşısında xidmətlərinə görə bir çox orden və medal-larla, habelə Fəxri Fərmanlarla təltif edilmiş və Azərbaycanda kardiologiyanın banisi kimi onun əziz xatirəsi Elmi-Tədqiqat Kardiologiya İnstitutuna adının verilməsi ilə ebediləşdirilmişdir.

Müasirləri C.Abdullayevi istedadlı, yorulmaz alim, çox səmimi, prinsipli və qayğıkeş insan kimi tanıyırdılar. O mənim də xatirələrimdə böyük bir şəxsiyyət kimi yaşayır. Axı o, mənim də müəllimim olub. Onun əziz xatirəsi günəş kimi daim qəlblərə nur saçacaqdır.

S.ALİMETOV,
professor

Dişlər bilavasitə həzm prosesi ilə əlaqəli olub, mübadilə prosesinin düzgün gətirilməsinə, nitqin formalaşmasına, mimiki əzələlərin fəaliyyətində mühüm rol oynayır. İnsan sifətinə yaraşır vermək, sifətin formasını saxlamaq baxımından da dişlər vacib elementlərdir. Dişlərin itirilməsi bir sıra həyati problemlər, hətta psixo-nevroloji statusda dəyişiklər yarada bilər. Ona görə də itirilmiş dişlərin yeniləri ilə əvəz edilməsi, belə əvəzetmənin travmasız olması, estetik tələblərə cavab verməsi, vacib fizioloji funksiyaların saxlanması, dişlərin ağız boşluğunda möhkəm fikslə olunması stomatoloqlar qarşısında duran vacib məsələlərdəndir. Göstərilən problemlərin həlli baxımından dişlərin implantasiyası aktual yanaşma tərzii sayıla bilər.

DİŞLƏRİN İMPLANTASIYASI

İmplantasiya itirilmiş dişlərin süni analoglarla əvəz edilməsidir. İmplantasiyanın vacibliyini müəyyən etmək üçün pasient stomatoloqun müayinəsindən keçməlidir. Xüsusi metodika tətbiq etməklə alt və üst çənənin rentgenoloji müayinəsi aparılır, implantdan istifadə etmək üçün anatomik obyektler arasında məsafə müəyyən edilir, selikli qışanın vəziyyətinə diqqət yetirilir, metodika seçilir. İmplantasiya dişlərin təksaylı, ardıcıl itirilməsi zamanı, həmçinin kənar dişlər və ya ağız boşluğunda ümumiyyətlə dişlər olmadıqda aparıla bilər.

Stomatologiyada "dişlərin implantasiyası" məvumu ancaq diş implantının yeridilməsi anlamını verir. Sonradan sementin köməyi ilə müxtəlif materialardan hazırlanmış dişin tac hissəsi implanta birləşdirilir. Diş tacının tipi və materialı konkret şərait və pasientin maliyyə vəziyyətinə uyğun seçilir.

Ağır xroniki (şəkərli diabet, revmatizm, vərəm və b.), sümükdə mübadilə-bərpa prosesinin zəifləməsi ilə gedən (osteoparoz) xəstələrdə, periferik və mərkəzi sinir sisteminin pozğunluğu olan xəstəliklərdə, müalicə alan və müalicədən sonra bir müddət onkoloji xəstələrdə implantasiya əks göstərişdir.

Diş implantantlarının prinsipə bir-birindən fərqlənən müxtəlif növləri mövcuddur: kökümsov, laminar, en-

dodontik, subperiostal, seliklişadaxili, ortodontik və ya miniimplantant, habelə kombinə olunmuş implant. Sadalanan növlər funksional xüsusiyyətləri, konstruksiyaları, yeridilmə üsullarına görə fərqlənirlər.

Orta hesabla, diş implantını bir günə qoymaq mümkündür (təxminən hər süni kök üçün 20-40 dəq.) Xüsusi göstəriş olmadıqda prosedura yerli anesteziyanın köməyi ilə aparılır, pasient diskamfort və ağrı hiss etmir. Stomatoloji sverlonun köməyi ilə çənə sümüyündə müvafiq deşik açılır, süni kök yeridilir, üzərinə implant bükülərək birləşdirilir. Əgər fiksasiya kifayət qədər möhkəmdirsə müvəqqəti diş tacı da dərhal birləşdirilə bilər. Bundan sonra osteointeqrasiya mərhələsi başlayır. Stomatoloq bir sıra faktiki göstəricilərə görə müvəqqəti diş tacını daimi diş tacı ilə əvəz edir.

Zemfira NAĞIYEVA,
həkim-stomatoloq

17 aprel - Dünya Hemofiliya Günüdür

Aprelin 17-si Dünya Hemofiliya Günüdür. Bu əlamətdar gün dünyanın 100-dən çox ölkəsində əhalini xəstəliklə bağlı məlumatlandırmaq məqsədi ilə hər il qeyd olunur. İrsi qan xəstəliyi olan hemofiliya Asiya, Afrika qitəsində, Aralıq dənizi hövzəsində daha çox yayılmışdır.

Xəstəliyin əsas səbəbləri kimi mütəxəssislər yaxın qohumların nikahını, radiasiyalı ətraf mühiti, qida və tütün məmulatlarının təsirini göstərirlər.

Hemofiliya qanın laxtalanma prosesinin anadangəlmə pozğunluğu olub, təkə həmin xəstəlikdən əziyyət çəkən şəxslərin yox, həm də cəmiyyətin sosial-iqtisadi problemdir. Xəstəlik nəsildən-nəslə yalnız xəstənin bacıları və qızları vasitəsilə keçir. Qadın vasitəsilə hemofiliya, nəinki ondan sonrakı nəsillərə, hətta onun qızları və qız nəvələri vasitəsilə daha sonrakı nəsillərə də ötürülə bilər. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, hemofiliya xəstələrində yeni qandan istifadə olunur.

Azərbaycanda isə bu xəstəlikdən 1500-dən çox insan əziyyət çəkir. Son illər ölkəmizdə talassemialı xəstələrin müalicəsinin səviyyəsi yüksəlmişdir üçün ölüm faizi azalmışdır.

Prezident İlham Əliyev tərəfindən 2005-ci ildə "Hemofiliya və talassemialı irsi qan xəstəliyinə düçar olmuş şəxslərə dövlət qayğısı" haqqında Fərman imzalanmışdır. Bununla əlaqədar əhali arasında vaxtaşırı maariflənmə kampaniyası

həyata keçirilir. Ölkəmizdə uğurla həyata keçirilən "Hemofiliya və talassemialı irsi qan xəstəlikləri üzrə Dövlət Proqramı" isə irsi qan xəstəliyindən əziyyət çəkənlərin həyat tərzinin yaxşılaşdırılmasına və ömürlərinin uzadılmasına xidmət edir. Proqram çərçivəsində xəstələr dərman preparatları ilə pulsuz təmin olunurlar.

Uşaqların sağlamlığını öz fəaliyyətinin əsas istiqamətlərindən biri kimi müəyyənləşdirən Heydər Əliyev Fondunun və onun prezidenti, Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevanın talassemialı uşaqlara diqqəti də xüsusi qeyd olunmalıdır. Fond 2005-ci ildən ölkəmizdə bu xəstəliyin yayılmasının qarşısını almaq məqsədi ilə "Talassemiyasız həyat naminə" layihəsinə başlamışdır. Bundan əlavə, Bakı şəhərində istifadəyə verilən Talassemialı Mərkəzi indi hemofiliyalı uşaqların və onların valideynlərinin böyük ümid yeridir. Demək lazımdır ki, 12 otaqdan ibarət klinika, xəstələrə qanköçürmə əməliyyatı aparılan transfuziya zalı, laboratoriya və digər zəruri şöbələrə malik Mərkəz beynəlxalq standartlara tam cavab verir. Burada quraşdırılan ən müasir tibbi avadanlıq müalicənin yüksək səviyyədə aparılmasına şərait yaradır.

Eyni zamanda, Səhiyyə Nazirliyi və digər dövlət qurumları tərəfindən vaxtaşırı təşkil edilən könüllü qanvermə aksiyalarından toplanan qan irsi qan xəstəliyindən əziyyət çəkənlərin müalicəsinə sərf olunur.

Özbəkistanda müalicəvi xüsusiyyətləri olan toxuculuq məmulatlarının istehsalına başlanacaqdır

Özbəkistanın toxuculuq sənayesində nanotexnologiyalardan istifadə etməklə bakteriyalardan qoruma xüsusiyyəti olan toxuculuq məmulatlarının istehsalına hazırlıq işləri gedir.

Tərkibində gümüş olan, müalicəvi xüsusiyyətlərə malik təmiz pambıq parçadan corablar, yataq dəstləri, alt paltarlarının tikilməsi planlaşdırılmışdır.

Məlumdur ki, gümüş insan orqanizmi üçün güclü antiseptik vasitə sayılır. Gümüş qatılmış parçalar müxtəlif mikroorqanizm, bakteriya, virus və göbələyin 700-dən artıq növünü məhv etmək qabiliyyətinə malikdir.

Belə parçadan tikilmiş paltarlardan istifadə olunması tərləmənin, xəstəlik törədən göbələyin əmələ gəlməsinin tam qarşısını alır. Bu cür parçadan hazırlanmış paltarlar 30 dəfədən artıq yuyulandan sonra da mikroblardan qoruma xüsusiyyətlərini itirmir.

11 min metr hündürlükdə uçan təyyarənin şassiləri arasında gizlənən yeniyyətə sağ qalmışdır

◆ On altı yaşlı yeniyyətə Kaliforniya ilə Havay adaları arasındakı məsafəni yük təyyarəsinin şassiləri arasında qət etmişdir. Bu barədə Havay Hava Yolları şirkətinin mətbuat xidməti məlumat yaymışdır.

San Xosedən gələn təyyarə Havay adalarının Mayu aeroportuna enərkən hava limanının əməkdaşları təyyarənin şassiləri arasında gizlənməmiş oğlanı aşkar etmişlər. Beş saat yarım 11580 metr yüksəklikdə uçan təyyarənin şassiləri arasında yeniyyətin sağ qalması möcüzə kimi qiymətləndirilir. Yüksəklikdə həddindən artıq soyuq havada oksigen çatışmazlığı ilə üzləşən yeniyyətin necə sağ qalması təəccüb doğurur. Çünki belə vəziyyətlərdə nadir hallarda sağ qalma mümkündür.

Şirkət rəsmisi ailəsi ilə mübahisə zəminində evi tərk edərək belə addım atan yeniyyətin sağlamlıq durumu ilə məşğul olduqlarını bildirmişdir.

Bahar etüdləri

Düzalış

15 aprel 2014-cü il tarixli "Təbib" qəzetində dərc olunan Azərbaycan Tibb Universitetində kafedrlər üzrə yerləri tutmaq üçün müsabiqə elanının

«Kafedrlərin assistentləri» bölməsində

- II cərrahi xəstəliklər» kafedrası-1 yer (0,5 vahid) **abzası**

- I cərrahi xəstəliklər»-1 yer (0,5 vahid) **kimi oxunmalıdır.**

Etibarsız sayılır

Əsədullayev Elman Eldar oğluna 1988-ci ildə Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən stomatoloq ixtisası üzrə verilmiş internatura vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qəhrəmanov Almay Pirverdi oğluna 1992-ci ildə Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən stomatoloq ixtisası üzrə verilmiş internatura vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Pənahova Gülnar Hamlet qızına 1988-ci ildə Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən terapiya ixtisası üzrə verilmiş internatura vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin III kurs, 138^b qrup tələbəsi Oruluca Yabir Tahir oğlunun adına verilmiş qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin III kurs, 138^b qrup tələbəsi Qayıbov Rizvan Rizvan oğlunun adına verilmiş qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin III kurs, 138^b qrup tələbəsi Cəfərov Məhəmməd Vəfa oğlunun adına verilmiş qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin III kurs, 138^b qrup tələbəsi Məmmədrahimova Səbinə Arif qızının adına verilmiş qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin III kurs, 138^b qrup tələbəsi Təhməzova Aysel Təriyel qızının adına verilmiş qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin III kurs, 138^b qrup tələbəsi Abbasova Şəbnəm Valeh qızının adına verilmiş qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin III kurs, 138^b qrup tələbəsi Nəcəfli Sədəf Ruslan qızının adına verilmiş qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin III kurs, 138^b qrup tələbəsi Əsədova Bika Sultan qızının adına verilmiş qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin III kurs, 138^b qrup tələbəsi Əhmədzaadə Səma Azər qızının adına verilmiş qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin VI kurs, 36^b qrup tələbəsi Həsənlı Aygül Elman qızının adına verilmiş qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universitetinin II müalicə-profilaktika fakültəsinin 2007-ci ildə bitirmiş Sadıqov Tural Rəhim oğlunun adına verilmiş diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin VI kurs, 44^a qrup tələbəsi Kərimov Fəzail Fərhad oğlunun adına verilmiş qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

II müalicə-profilaktika fakültəsinin IV kurs, 390^b qrup tələbəsi İsgəndərova Leyla Şahbala qızının adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Pediatriya fakültəsinin VI kurs, 450^b qrup tələbəsi Tağızadə Münəvvər Nadir qızının adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

II müalicə-profilaktika fakültəsinin II kurs, 305^b qrup tələbəsi Yaqubova Xədicə Elxan qızının adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gülüş dünyası

-Həkim, arvadım ezamiyyətə gedib, uşağı mənə tapşırıb. Mən də ona çox yaxşı baxıram. Hər gün havada gəzdirim, masaj elədirirəm, idman elədirirəm, bununla belə necə baxıram, hər gün çəkisini itirir, arıqlayır.

-Bəs nə yedirdirsən ona?

-Həkim, mən də deyirəm axı, nəyi isə yaddan çıxartmışam, neçə gündür uşağa heç nə yedirtməmişəm, yəqin ona görə arıqlayır...

Bir sərxoş restorandan çıxıb qapı ağzında rəsmi forma geyinmiş birinə deyir:

-Tez olun, mənə taksi çağırın!

-Qulaq asın, mən qapıçı deyiləm, admiralam!

-Onda gəmi çağırın!

Deyirlər dünən restoranda xidmətçini vurmusan. Baş şüşib, doğrudurmu?

-Bəli!

-Nə ilə vurmusan?

-Gətirdiyi kotletlə...

Bir nəfər balaca bir mehmanxanada gecələyir, səhər mehmanxana sahibi ondan soruşur:

-Hə, necə yatdınız?

-Çox pis, taxtabitilə yatmağa qoymadılar.

-Nə danışırırsınız, hansı taxtabiti?

Müştəri ölü taxtabitini göstərir.

-Bu ki ölüdür!

-O ölüdür. Ancaq onun matəminə gecə bir neçə yüz qohumu yığılmışdı.

Hazırladı : Rəya KƏLBİQIZI

Tədqiqatçılar tarixdə idman sahəsində ilk yazılı "İLKE" sənədini tapmışlar

Tədqiqatçılar tarixdə idman sahəsində ilk yazılı "İLKE" sənədini tapmışlar.

Bu sənəd Miladdan əvvəl 267-ci ilə əsaslanır. Həmin sənəd ilk dəfə Misirdə bir gülüş turnirində meydana gəlmişdir. İlke sözünün mənası ümitsizliyə salan deməkdir.

Bu sənədə görə, Misirdə gənclərin qatıldığı bir gülüş turnirində finalçılardan birinin atası digər gülüşçünün qəsdən məğlub olması üçün məşqçilərə pul təklif etmişdir. Sənədin tərcüməsinə əsasən, matçda idmançı 3 dəfə məğlub olduğu halda, həmin şəxs ona 3 min 800 drahma verəcəyini bildirmişdir.

Qeyd edək ki, sənədin siriini Oksford Universitetinin akademiki Con Rea və London Universitetinin professoru Dominik Rathbone açmışlar.

Hindistada bir kəndin sakinlərinin əksəriyyəti bir ailənin üzvləridir

Hindistanın şərqindəki kiçik Baktaving kəndinin sakinlərinin əksəriyyəti bir ailənin üzvləridir. Adət və ənənələri ilə ətrafdakı kəndlərdən tamamilə fərqlənən bu kənddə çoxarvadlılıq qanun şəklini almışdır. Baktaving kəndinin başçısı hesab edilən 69 yaşlı Ziona adlı şəxsin 38 arvadından 73 uşağı vardır. Onun böyük oğlu 53, kiçiyi isə 7 yaşındadır.

Böyük bir ailə başçısı 48 nəvəsi və 7 nəticəsi ilə həmişə fəxr etməyi sevir. 162 nəfərlik ailə tərpedə tikilən bənövşəyi rəngli və çoxlu sayda otaqları olan evdə yaşayır.

Dünyada sayına görə ən böyük hesab olunan bu ailə ilə tanış olmaq üçün müxtəlif qitələrdən onlarla jurnalist kəndə səfər edirlər. Ailənin başçısı Ziona bundan gəlir mənbəyi kimi istifadə edir.

Xalq təbabəti

◆ Son illər bəşər aləmində dünyanın hər bir nöqtəsində gedən müharibələr, yüksək texniki tərəqqi, ekologiyaın kəskin pozulması ilə davam edən proseslər bir sıra xəstəliklərin, o cümlədən bədənin müxtəlif nahiyələrində göbək mənşəli qaşınmaların meydana çıxması ilə nəticələnmişdir.

Göbək xəstəliyinin müalicəsində türkəçarələrin əhəmiyyəti

Göbək xəstəliyi (bədənin müxtəlif nahiyələrində qaşınmalar) adətən çətin sağalan xəstəliklərdən sayılır. Amma vaxtında qabaqlayıcı tədbirlər görülsə bu xəstəliklərdən sağalmaqlar.

Göbək xəstəliyi başqasının corabını geyinmək, başqasının darağından, diş fırçasından, başmağından, papağından və s. istifadə etməklə yayıla bilər.

Nəqliyyatda, hamamda, mehmanxanalarda və s. kimi ictimai yerlərdə ehtiyatlı olmaq lazımdır. Dərman vasitələri ilə yanaşı, müalicə üsulu kimi xalq təbabətində göstərilən bir sıra türkəçarələrdən istifadə etməklə de göbək xəstəliyini aradan qaldırmaq mümkündür.

Göbəkəldən müalicə olunmaq üçün axşamdan ayağı yaşıl rəngli sabunla, ya da xam paltar sabununu ilə yuyaraq yaxşıca qurulamaq, üzüm sirkəsi tökülmüş bir vannada 10 dəqiqə saxlamaq lazımdır. Sonra təzə bir corabı üzüm sirkəsində isladıb ayağa geyinmək, üstündən bir salafan paket, onun da üstündən bir nazik corab geyib yatmaq məsləhətdir.

Soyuq suya 1 xörək qaşığı xörək duzu, 1 xörək qaşığı çay sodası töküb qarışdırmaq və ayağa qoymaq, 10-12 dəqiqə sonra ılıq su ilə yaxalamaq faydalıdır.

Bir neçə ədəd nanəni əzib üstünə duz səpmək, ayaq barmaqlarının arasında 1 saat saxlamaq da keyirlidir.

Qəhvəni (kofeni) tünd dəmləyib, soyuyana qədər əlin içində saxlamaq, sonra çıxardıb quruyana qədər gözləmək, daha sonra ılıq su ilə yaxalamaq da göbək xəstəliyinin sağlamlığına müsbət təsir göstərir.

Hazırladı: **Adil BAYRAMZADƏ, ETM-in əməkdaşı**

Baş redaktor
ELDAR İSMAYIL

Müəlliflərlə redaksiyanın
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.
Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Qəzet "Təbib" qəzetinin
kompyuter mərkəzində yığılır,
səhifələnilir, "Bəxtiyar-4" İKŞ-də
çap olunur.

ÜNVANIMIZ:
Mərdanov qardaşları - 100
2-ci mərtəbə,
tel.: 595-24-97
tabibqazeti@gmail.com

Lisensiya N - 022633
İndeks -0269
Sayı 4000
Sifariş: 149